

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

**Vliv chataření a chalupaření na rozvoj vybraného
regionu (obce)**

Lenka Vondrášková

© 2010 ČZU v Praze

!!!

**Místo této strany vložíte zadání bakalářské práce.
(Do jedné vazby originál a do druhé kopii)**

!!!

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Vliv chataření a chalupaření na rozvoj vybraného regionu (obce)" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27.11.2010

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí práce Ing. Michaele Antouškové, Ph.D. za odbornou pomoc při zpracování práce. Dále bych chtěla poděkovat obyvatelům a chatařům obce Sázava, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, panu historikovi Milanu Štědrovi a paní podnikatelce Jitce Lonské, kteří mi poskytli podkladové materiály.

Vliv chataření a chalupaření na rozvoj vybraného regionu (obce)

Influence of Second Housing on Development of Chosen region

Souhrn

Práce se zabývá nejen vlivem chataření a chalupaření na vybranou obec, ale zároveň se věnuje i historii a současnému postavení chataření a chalupaření v České republice a ve vybrané obci Sázava. Dále práce obsahuje teorii dané problematiky, tzn. literární rešerši, která se věnuje vzniku chataření a chalupaření, rekreaci a cestovnímu ruchu, regionálnímu rozvoji a vysvětluje pojmy související s danou problematikou řešenou v literární rešerši.

Další část práce se zabývá podrobným popisem vybrané obce a kraje, ve kterém se obec nachází - demografické a geografické údaje, vymezuje potenciál cestovního ruchu ve vybrané obci. Hlavní záměr je veden na sociální a ekonomické aspekty, které s chatařením a chalupařením v dané obci souvisí. V této části práce je zobrazena SWOT analýza., která klasifikuje silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení v dané oblasti.

Závěr práce shrnuje zjištěné informace a navrhuje řešení pro rozvoj chataření a chalupaření, resp. rozvoj cestovního ruchu v dané obci.

Summary

The work deals with summer housing of chosen municipality and at the same time it deals with history and contemporary position of summer housing in the Czech Republic and in the chosen municipality as well. Then the work contains the theory of chosen problem, it means the literary retrieval which deals with origin of summer housing, recreation and travel movement, regional development and explains the main terms which are relating to the solved problem.

Another part of work describes the chosen municipality and territory in which the municipality is placed – the demographic and geographical data, the potencial of travel

movement. The main intention is conducted to the social and economy aspects which are connected with summer housing in chosen municipality. There is the SWOT analysis in the work which rates the strengths, weaknesses, opportunities and threats.

The finish of work summarizes found information and propose to other steps for development of summer housing, it means the travel movement in chosen municipality.

Klíčová slova:

chataření a chalupaření, regionální rozvoj, regionální politika, rekreace, rekreační oblasti, cestovní ruch, ekonomické aspekty chataření a chalupaření

Keywords:

the second housing, the regional development, the regional policy, the recreation, the recreation's regions, the economic aspects of summer housing

1. ÚVOD.....	5
2. CÍL PRÁCE A METODIKA	6
2.1. CÍL PRÁCE.....	6
2.2. METODIKA.....	6
3. LITERÁRNÍ REŠERŠE	8
3.1. POČÁTKY CHATAŘENÍ A CHALUPAŘENÍ.....	8
3.1.1. <i>Vliv tramského romantismu</i>	8
3.1.2. <i>Vliv prvorepublikové moderní architektury</i>	9
3.1.3. <i>Období socialismu</i>	10
3.2. POJEM CHATA A CHALUPA	11
3.3. REKREACE A CESTOVNÍ RUCH V ČR	12
3.3.1. <i>Definice rekreace</i>	12
3.3.2. <i>Definice cestovního ruchu</i>	13
3.3.3. <i>Předmět cestovního ruchu</i>	13
3.3.4. <i>Formy cestovního ruchu</i>	14
3.3.5. <i>Druhy cestovního ruchu</i>	15
3.3.6. <i>Atraktivita turistické destinace</i>	16
3.3.7. <i>Nejvýznamnější chatařské lokality v ČR</i>	17
3.4. REGIONÁLNÍ ROZVOJ A POLITIKA V ČR.....	20
3.4.1. <i>Definice regionu</i>	20
3.4.2. <i>Typologie regionů</i>	21
3.4.3. <i>Definice regionálního rozvoje</i>	21
3.4.4. <i>Definice regionální politiky</i>	21
4. CHATAŘSKÁ OBLAST SÁZAVA	23
4.1. STŘEDOČESKÝ KRAJ.....	23
4.1.1. <i>Geografické údaje</i>	23
4.1.2. <i>Demografie</i>	24
4.1.3. <i>Struktura Středočeského kraje</i>	24
4.2. DESKRIPTOR OBCE SÁZAVA	25
4.2.1. <i>Geografické údaje</i>	25
4.2.2. <i>Znak města</i>	25

4.2.3.	<i>Historie města</i>	26
4.2.4.	<i>Strategický plán rozvoje města</i>	27
4.3.	CHATAŘENÍ A CHALUPAŘENÍ	27
4.3.1.	<i>Vznik chataření a chalupaření v Posázaví</i>	27
4.3.2.	<i>Současný stav chataření a chalupaření</i>	28
4.3.3.	<i>Dostupnost lokality</i>	29
4.3.4.	<i>Atraktivnost lokality</i>	30
4.4.	POTENCIÁL CESTOVNÍHO RUCHU	31
4.4.1.	<i>Přírodní podmínky</i>	31
4.4.2.	<i>Historické památky</i>	32
4.4.3.	<i>Kulturní a společenské akce</i>	34
4.4.4.	<i>Ubytovací, stravovací zařízení a ost. služby</i>	35
4.5.	EKONOMICKÉ ASPEKTY CHATAŘENÍ	36
4.5.1.	<i>Příjmy města</i>	36
4.5.2.	<i>Ostatní příjmy</i>	39
4.5.3.	<i>Podnikatelská sféra</i>	42
4.6.	SOCIÁLNÍ ASPEKTY CHATAŘENÍ	44
4.6.1.	<i>Životní prostředí</i>	44
4.6.2.	<i>Kriminalita</i>	46
4.7.	SWOT ANALÝZA	48
4.7.1.	<i>Silné stránky</i>	48
4.7.2.	<i>Slabé stránky</i>	49
4.7.3.	<i>Příležitosti</i>	50
4.7.4.	<i>Ohrožení</i>	51
5.	ZÁVĚR	52
6.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	54
7.	PŘÍLOHY	56

1. Úvod

Chataření a chalupaření je naší národní specialitou. Český národ je v této činnosti opravdu zdatný. Nikde jinde na světě se v takové míře jako u nás chataření a chalupaření nevyskytuje. České vášni mohou konkurovat pouze Skandinávci, u nichž je běžné vlastnit druhou nemovitost pro rekreaci.

Již v dobách socialistického Československa se chataření a chalupaření stalo téměř národním sportem. Chaty a chalupy se staly místem, kde se mohli obyvatelé tehdejšího Československa bez zábran realizovat. Chatové osady vznikaly především v blízkém okolí větších měst, převážně v údolích řek, u rybníků a přehrad či v horských oblastech.

Pondělí až čtvrtek doma, pátek až neděle na chatě či chalupě. Typický český týdenní rozvrh, v němž můžeme chataře vnímat jako individualisty, kteří se snaží alespoň dva dny v týdnu si splnit své sociální touhy, které v jejich každodenním životě neexistují. Češi mají prostě chataření a chalupaření pod kůží. Proč se z Čechů stal národ chatařů a chalupářů? Bylo tzv. "druhé bydlení" jedním z mála míst, kde se lidé mohli realizovat bez ohledu na režim? Jak se postupně vyvíjelo chataření a chalupaření u nás? Čím byla inspirována architektura staveb?

S pojmem chataření a chalupaření je úzce spojen cestovní ruch dané oblasti. Kdo chataří, také cestuje. Lidé si vybírají lokality s kulturním, přírodním bohatstvím a nedotčenou krajinou, aby se odprostili od všedního života ve městě. Z jakého důvodu obce zpracovávají jejich strategie pro rozvoj cestovního ruchu? Jaké přínosy tento druh rekreace přináší? Jaké další vlivy má český fenomén chataření a chalupaření na rozvoj regionů (obcí)?

Výzkum je aplikován na obec Sázava, ležící ve Středočeském kraji, která se nachází přímo na toku řeky Sázavy, kde chataření a chalupaření hraje významnou roli jak v sociální, tak i v ekonomické sféře. Oblast Posázaví je považována za jednu z nejvýznamnějších chatařských a chalupářských oblastí pro využívání druhého bydlení jak v minulosti, tak v současnosti.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Cílem práce je analýza chataření a chalupaření obce Sázava, která se nachází ve Středočeském kraji. Práce je zaměřena především na historii a současný stav chataření a chalupaření ve vybrané obci, respektive stavu cestovního ruchu, který je nejvýznamnějším faktorem rozvoje obce Sázava.

Mezi další cíle práce patří ucelené uspořádání hlavních ekonomických a sociálních aspektů, které s rekreačním cestovním ruchem (chatařením a chalupařením) v dané oblasti souvisí a zároveň navrhnout řešení pro rozvoj chataření a chalupaření v obci Sázava.

2.2. Metodika

Při zpracování práce bylo čerpáno z odborné literatury a dostupných internetových zdrojů, které jsou uvedeny na konci práce. Dále byly použity informace z historie uvedené váženým panem historikem Milanem Štědrou, který zpracovává kroniku města Sázava, údaje zjištěné na Městském úřadě Sázava (evidence města), podklady pro zjištění kriminality obce z evidence Policie ČR a informace z oblasti podnikání v obci Sázava poskytnuté paní podnikatelkou Jitkou Lonskou.

Práce vychází z analýzy společenského života zaměřující se na sociální a ekonomické aspekty v dané obci. Tyto informace se nedají přesně zjistit výše uvedenými způsoby, proto byl zvolen jako nástroj pro zjištění údajů o aspektech dotazník, který je považován za jednu z nejběžnějších technik sběru dat. Dotazník je standardizovaný anonymní a je zaměřený pouze na určité skupiny lidí (chataři, chalupáři x místní obyvatelé). Dotazník pro chataře a chalupáře obsahuje 13 otázek na téma o chataření a chalupaření. Pro místní obyvatele byl připravený dotazník pouze s 6 otázkami.

Dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 59 respondentů, z toho 34 chatařů (58% všech respondentů – 2 chalupáři, 32 chatařů) a 25 místních obyvatel s trvalým pobytem v obci Sázava (42% všech respondentů). Z celkového počtu dotazovaných chatařů/chalupářů vyplnilo dotazník 37% věku 31 - 40 let, 44% chatařů ve věku 41-50 let a 19% ve věku 51 - 60 let. Dotazníkového šetření pro místní obyvatele se zúčastnili obyvatele všech věkových kategorií zadaných v dotazníku starších deseti let - největší zastoupení je však ve věku 19-

30 let (49% z celkového počtu 25 respondentů žijících trvalým bydlištěm v obci Sázava) a 31 - 40 let (27% z celkového počtu 25 respondentů žijících trvalým bydlištěm v obci Sázava).

V práci je zahrnuta SWOT analýza. Základ této metody spočívá v klasifikaci a ohodnocení jednotlivých faktorů, které jsou rozděleny do 4 základních skupin - silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení v oblasti regionálního rozvoje a rozvoje cestovního ruchu, tedy i rozvoje chataření a chalupaření ve vybrané obci.

3. Literární rešerše

3.1. Počátky chataření a chalupaření

Již desítky let můžeme v České republice sledovat krajinu a způsob, jakým s ní člověk zachází, jak v ní vzniká neškolená architektura, architektura bez architektů, a to v detailech i v urbanistických celcích. Je to něco, co je nám v Čechách a na Moravě zcela přirozené, co se nikde jinde ve světě nevyskytuje v takové míře, v tak intenzivní tvořivé kutilské svébytnosti a ve všeobecné oblibě, tedy chatařství. Přesný překlad slova chatařství do angličtiny nelze nalézt, neboť v anglicky mluvících zemích chaty v našem smyslu slova neexistují. Můžeme použít výrazy jako „summerhouse“, „weekend house“, „chalet“, „holliday homes“ nebo „countryside cottage“, ale žádný z nich dokonale nevystihuje význam slova „chata“.[12]

Vznik a vývoj chataření a chalupaření

Chataření, jehož kořeny sahají až k trampingu v dobách první republiky, dosáhlo nebývalého rozvoje v normalizační době. Chalupaření se podílelo na záchraně našich venkovských sídel nejen po odsunu obyvatelstva po 2. světové válce, ale i po odlivu venkovského obyvatelstva do měst za prací v 60. až 70. letech. Přelom tisíciletí bylo období, kdy se senioři i mladé rodiny stěhovali do chatařských a chalupářských oblastí natrvalo a v horských a podhorských oblastech vznikají netradiční sídliště rekreačních bytů či domků pro domácí i zahraniční klientelu, toužící po aktivním odpočinku v atraktivním prostředí.[13]

3.1.1. Vliv trampského romantismu

Tramping a architektura, která ho provází, vznikly po první světové válce v Českých zemích pod vlivem skautingu a jako jeho volné neorganizované pokračování a vyvinuly se v naprosto specifické hnutí. Skauting byl u nás založen roku 1911 prof. Svojsíkem. Bývalí skauti začali jezdit po válce neorganizovaně, na divoko, a tak vznikaly podél řek blízko Prahy první trampské „campy“ se stany, ze kterých se později stávaly osady s chatami. Pravděpodobně první trampská osada vznikla roku 1918 na Svatojánských proudech na Vltavě nad Štěchovicemi. Jmenuje se Ztracená naděje (Ztracenka) a zanikla, stejně jako

další osady v okolí, výstavbou Slapské přehrady (1949 – 54). Některé chaty byly zachráněny přenesením nad přehradu, kde osady žijí dodnes.[12]

Počátkem 20. let se lidé chtěli bavit, byli unaveni z války. V Čechách se objevily němé americké filmy z Divokého západu, pod jejichž vlivem se z Mařenek staly Mary a z Honzíků Johnové a také řeky, potoky, osady i chaty získaly americké názvy (osada Lone Star, osada Montana). Vznikaly první dřevěné chaty, nejprve jednotlivě, později masově, a s nimi i první trampské osady. Zpočátku ležely blízko u Prahy, později trampové pronikali dál a tramping se rozvíjel i v okolí dalších měst. Každá osada měla svého šerifa, kterých tak bylo najednou velké množství. Atributy a zároveň přirozenými centry trampských osad se stávají ohniště s totemem a volejbalovým hřištěm, vznikají první „cowboyské saloony“.[12]

Začátky vodáctví se datují zhruba do druhé poloviny 19. století. V roce 1866 byl v Evropě založen první kanoistický klub. Na české vody první kanoe vyplula roku 1875. Po vzniku Československa se kanoistický sport začal rozvíjet rychlým tempem. Rozvíjela se vodní turistika, byly pořádány první závody spíše maratónského charakteru.[15] Do devadesátých let bylo v rámci studia na vysoké škole v České republice třeba absolvovat týdenní vodácký kurz.[12]

Další vliv na vznik chatařského hnutí měla vzrůstající délka víkendů, které se z původní volné neděle protáhly o volnou sobotu odpoledne. Během socialismu se pak postupně stal zvykem davový úprk na chaty v pátek po obědě.[12]

3.1.2. Vliv prvorepublikové moderní architektury

Po první světové válce, tedy paralelně s trampingem, měl nebývalý rozvoj moderní architektury po celé České republice vliv i na malé stavby, jako jsou chaty. Mimo Prahu a její okolí byl jedním ze stavebních epicenter i Hradec Králové, kde podle architektů Gočára, Kotěry a dalších vznikají velmi kvalitní stavby a i městské celky. Jako kruhy rozbíhající se od kamene hozeného do vody se myšlenky těchto staveb šíří i do okolních vesnic, kde překvapí nečekaně kvalitní sokolovny, kina, kulturní domy a vily, a toto působení pokračuje dál do lesa a krajiny, kde relativně osaměle stojí chaty. Mají zcela jiný charakter než trampské sruby Posázaví, Povltaví nebo Berounky. Polabská krajina je plochá, více vystavená nebezpečí záplav, a dává tak chatám mezi Pardubicemi a Hradcem Králové odlišnou tvář.[12]

Chaty v této oblasti, na rozdíl od trampských srubů, se podobají spíše vilkám, nesou stopy městské elegance, s odvahou, grácií a zralostí tvarů a proporcí, stejně jako sruby je lze doposud určovat podle relativně samostatné polohy na atraktivnějších místech v krajině.[12]

Staví se na vyvýšeném podstavci, ve kterém je sklep, a do obytného prostoru se stoupá po schodech. Stavby z výrazně barevných prken mají (v kontextu s velikostí chat) velké celorepublikové funkcionalistické terasy (původně verandy) po celé alespoň jedné straně domu. Oblíbená je, pro Pražany zcela typická, kombinace zelené s červenou, sytě tmavě zelené v kombinaci s tmavě hnědou nebo jasně žlutou či jasně zelené s okrovou. Pozůstatky původní barevnosti a poválečné překryvy se vinou nedostatku materiálu bohužel zpětně špatně určují.[12]

3.1.3. Období socialismu

Skutečného socialismu je dosaženo až tehdy, kdy je nastolena plná rovnost v beztřídní společnosti. Je to myšlenkový systém založený na společenském pojetí práce, respektive politické hnutí usilující o zespolečnění výrobních prostředků a likvidaci společenských tříd.[24]

Po druhé světové válce, znárodnění (1948), měnové reformě (1953) a nástupu socialistického režimu v padesátých letech se ještě objevují dozvuky ušlechtilé prvorepublikové architektury, jež ale brzy ustupují zcela jinému charakteru osad, který reaguje na politické a sociální změny. Dochází ke změně urbanismu osad, staví se v předem rozparcelovaných pozemcích (včetně rozparcelovaných zahrad náležících k vilám s nadprůměrnými metry). Místo trampského úniku do přírody lidé hledají spíš možnost sociálního kontaktu, seberealizace a alespoň symbolického vlastnictví. S tím souvisí i architektonický výraz staveb, daný tím, co se dalo sehnat a vyměnit.[12]

Po roce 1968, v období nazývaném novou dobou temna, se všeobecné depresi lidé s ještě větší intenzitou vracejí k chatám, které představují únik z bezvýchodné situace ve společnosti a dovolují částečně zapomenout na uzavřené hranice znemožňující cestování. Téměř naprosto se ztrácí možnost seberealizace v zaměstnání, které je povinné, žije se pro chaty, po páteční útěky na ně. Režim chatařství zároveň toleruje: kdo zahradničí, nerebeluje.[12]

Architektura v období socialismu

Je neuvěřitelné, kolik nevkusu je možno na tak malé stavbě, jako je chata, někdy vidět. K estetickým závadám patří hlavně: nepěkné proporce celé chaty nebo jejich částí, tvar střechy, nevkusné průčelí, volba nevhodných hmot, nehezke barevné řešení a špatné řemeslné provedení. Hloubka parcely je nejvhodnější 20 až 30 m. Velký pozemek je zbytečný.[9]

Typickým úkazem chatařské „architektury“ jsou sudy od piva. Dřevěné, opásané železnými obručemi stojí nejčastěji našíř a jsou uvnitř vybaveny postelemi. Objevují se i takové postavené na kulaté dno, které pak slouží jako doplňkové objekty chat, například sprchy.[12]

Absolutní vrchol chatařského konceptu je zavařeninový skleník, jenž mohl vzniknout jenom díky ojedinělé kombinaci socialistické ekonomiky a zlatých českých ručiček. Velké prázdné sklenice od kyselých okurek se používají jako průsvitné cihly a jsou položeny v řadách jedna vedle druhé s vrstvami malty mezi sebou. Ke stavbě skleníků se používají i jiné materiály jako recyklované materiály, například igelit, stará okna z budov, ale i okna z autobusů nebo vlaků, prefabrikovaný vlnitý laminát, plastické lahve, vše šířeno Receptářem nejen na neděli Přemka Podlahy. [12]

Předpokladem vhodně orientované stavby v prostředí tradičního osídlení je respektování převažující orientace dochované historické zástavby. Tato většinová orientace stavby v sobě již zohledňuje i další důležité požadavky. Do těchto požadavků náleží zejména kontakt obytné části domu s veřejným prostorem, návaznost dvora před domem na místní komunikaci i orientaci ke světovým stranám (upřednostněn prosluněný jih) a "zády" k převládajícímu směru větru. Orientaci může v některých případech nepříznivě ovlivnit i velikost a tvar stavební parcely. Půdorysná orientace novostavby rodinného domu nebo chalupy na stavební parcele by měla respektovat obvyklou orientaci obytných staveb.[14]

3.2. Pojem chata a chalupa

Chata je většinou jednoduchá, malá stavba v přírodě nebo mimo město, kterou si její vlastník vlastnoručně vystavěl a která často využívá recyklované nebo různě levně dostupné materiály. Po druhé světové válce a zejména po roce 1968 byly chaty místem úniku, místem, kde mohla svobodně vybuchnout jinak spoutaná kreativita tvůrce. Proto se

tyto malé stavby hrdě hlásí k heslu „můj dům, můj hrad“.[12] Většinou stojí několik chat pohromadě a vytváří chatoviště. Podmínky pro vznik chatové oblasti jsou dvě. V první řadě se musí jednat o atraktivní region s pěknou přírodou a neznečištěným životním prostředím a za druhé se musí v blízkosti nacházet velké město a chatová oblast musí být s tím městem dobře dopravně propojená.[21]

Zejména pro cizince je třeba zmínit a odlišit ještě druhý, méně rozšířený typ víkendových obydlí, kterým jsou chalupy. Na rozdíl od chat to jsou často i několik set let staré stavby bodované jako venkovská hospodářství určená k trvalému obývání. Původní majitelé v nich ale z různých důvodů již nebydlí a tyto domy byly později upraveny k rekreačním účelům. Chalupářství je dějinně kratší záležitost než chatařství, vzniká až po druhé světové válce. Chaty byly, na rozdíl od chalup, vymyšleny a budovány přímo za účelem trávení volného času, seberealizace a zejména štěstí jejich majitelů a zároveň stavitelů.[12]

Chalupáři se od chatařů striktně oddělují. Říkají, že jejich chaty jsou pro ně jen místem k přespání. Někteří chalupáři dokázali ze zchátralých obydlí vytvořit pěkné chalupy se zachováním původního rázu lidové architektury.[22]

Prvotní motivací chatařů a chalupářů byl útek z města a od zaměstnání. Většinou to totiž nebyli lidé, kteří by se živili manuální prací, ale manuální práce je bavila. Přitom zjišťovali, že umí dělat i něco jiného a jsou na to náležitě hrdí. Chataři se mnohdy zapojili do nekončícího kolotoče neustálých rekonstrukcí. Takže pak dochází k takovým paradoxům, kdy někteří neznají ani okolí svých chalup, nevědí, že kousek je rybník nebo les. Vlastně v pátek přijedou, začnou sekat trávu, pak něco opravují a v neděli večer zase musejí domů.[22]

3.3. Rekreace a cestovní ruch v ČR

3.3.1. Definice rekreace

Rekreace (z anglického slova recreation) označuje čas nebo aktivitu, kterou lidé věnují aktivnímu nebo pasivnímu odpočinku při němž regenerují svoje tělo nebo mysl. Rekreace je někdy považována také za synonymum pro oddech nebo osvěžení. Velmi podobný význam má také slovo relaxace.[23]

Pojem rekreace také vymezuje prostor, umožňující realizaci zálib a zájmů, kultivaci vlastních tvořivých sil, schopností atd. Podle obsahu lze rekreaci členit na jednotlivé druhy: kulturně-umělecká, intelektuální, sociální, zájmová a pohybová.[23]

3.3.2. Definice cestovního ruchu

Cestovní ruch je významný společensko-ekonomický fenomén jak z pohledu jednotlivce, tak i společnosti. Každoročně představuje největší pohyb lidské populace za rekreací, poznáváním a naplněním vlastních snů z příjemné dovolené. Je součástí spotřeby a způsobu života obyvatel zejména ekonomicky vyspělých zemí. Ve světovém měřítku patří vedle obchodu s ropou a automobilovým průmyslem ke třem největším exportním odvětvím.[2]

3.3.3. Předmět cestovního ruchu

Cestovní ruch je v současnosti předmětem zkoumání několika vědních disciplín, např. ekonomie, geografie, sociologie, psychologie, pedagogiky, případně dalších. Všechny mají společný předmět zkoumání – cestovní ruch, ale každá disciplína ho zkoumá ze svého pohledu a s vlastním metodologickým aparátem.

Předmětem **ekonomie cestovního ruchu** je zkoumání ekonomických aspektů cestovního ruchu spojených s produkcí a realizací služeb a zboží (produktu cestovního ruchu) specifického charakteru, souvisejícího s účastí na cestovním ruchu.

Geografie cestovního ruchu zkoumá teritoriální aspekty interakcí mezi cestovním ruchem a krajinou s cílem určit zákonitosti vývoje. [2] Geografie má v cestovním ruchu důležité postavení jak z hlediska inventarizace turistických atraktivit, jejich popisu a poskytování informací návštěvníkům, tak i z hlediska studia vztahů jednotlivých regionů, územního i regionálního plánování a regionálního rozvoje.[4]

Předmětem **sociologie cestovního ruchu** je zkoumání společnosti s důrazem na sociální chování, konání a sociální interakci sociálních skupin jako návštěvníků cestovního ruchu. **Psychologie cestovního ruchu** se zabývá studiem psychiky návštěvníků s důrazem na motivaci účasti na cestovním ruchu, spokojenosti s dovolenou, poradenstvím apod.[2]

3.3.4. Formy cestovního ruchu

Formy cestovního ruchu vycházejí ze zaměření cestovního ruchu na uspokojování určitých konkrétních potřeb účastníka, tj. z poptávkově orientované definice cestovního ruchu. Potřeby účastníků cestovního ruchu mají specifický charakter a odlišují se od jiných potřeb několika specifickými znaky. Jednotlivé formy cestovního ruchu obvykle kladou zvláštní požadavky na způsob realizace a zabezpečení služeb (rozsah a kvalitu).[5]

Základními formami cestovního ruchu jsou:

- rekreačně cestovní ruch
- kulturně-poznávací cestovní ruch
- sportovně-turistický cestovní ruch
- lázeňsko-léčebný cestovní ruch [5]

Dále existují tzv. specifické formy cestovního ruchu, mezi něž patří:

- cestovní ruch mládeže
- cestovní ruch třetí generace (seniorů, důchodců)
- cestovní ruch rodin s dětmi
- kongresový cestovní ruch
- lovecký cestovní ruch
- incentivní cestovní ruch
- mototuristický cestovní ruch
- další formy (např. cestovní ruch osamělých lidí, dobrodružný cestovní ruch, agroturistika, zážitkový cestovní ruch, cestovní ruch veletrhů a výstav) [5]

Při rozlišování tzv. forem cestovního ruchu se vždy zdůrazňuje určitý prvek, ať už je to věk, způsob dopravy, motiv účasti apod. Praxe si tak vytváří určité názvy pomůcek, které jí vyhovují a s nimiž pracují zejména cestovní kanceláře. Ty je využívají při tvorbě

programové náplně zájezdů (akcí) se zaměřením na určitou formu cestovního ruchu a z toho vyplývají i určité odlišnosti v požadavcích na služby i způsoby jejich zajištění.[5]

3.3.5. Druhy cestovního ruchu

Druhy cestovního ruchu lze rozlišit podle řady různých kritérií. Nejčastěji se používá kritérium délky trvání, pohybu účastníka cestovního ruchu přes státní hranice, valutového podílu cestovního ruchu na obchodní bilanci, kritérium podle organizace a výběru účastníků.[4]

Krátkodobý cestovní ruch trvá obvykle 1 – 3 dny a člení se na výletní (jednodenní) a víkendový (2 – 3 dny). Účastník krátkodobého cestovního ruchu nejčastěji využívá víkendů a svátků. **Dlouhodobý cestovní ruch** je uskutečňován formou delších pobytů a cest od jednoho týdne a více. K realizaci dlouhodobého cestovního ruchu musí účastník obvykle čerpat pracovní volno.[4]

Příjezdový cestovní ruch (incoming, aktivní cestovní ruch, ACR) zahrnuje všechny účastníky cestovního ruchu s cizí státní příslušností, kteří překročí hranice sledovaného státu. Všechny výdaje cizích návštěvníků spojené s pobytem v navštívené zemi aktivně posilují devizové saldo (podobně jako export výrobků a služeb). **Výjezdový cestovní ruch** (outgoing, pasivní cestovní ruch, PCR) zahrnuje výjezdy účastníků cestovního ruchu ze sledované země. Výdaje spojené s cestováním státních příslušníků do zahraničí pasivně ovlivňují devizové saldo (podobně jako import výrobků či služeb). **Domácí cestovní ruch** (DCR) zahrnuje všechny aktivity účastníků cestovního ruchu spojené s cestováním na vlastním státní území. [4]

Podle rozložení cestovního ruchu během celého roku lze rozlišit **celoroční cestovní ruch, sezónní letní a sezónní zimní cestovní ruch**.

Podle způsobu a organizace zabezpečení služeb cestovního ruchu se cestovní ruch člení na [2]

- neorganizovaný cestovní ruch
- organizovaný cestovní ruch.

Neorganizovaný cestovní ruch je takový cestovní ruch, kdy si vše potřebné zajišťuje každý jeho účastník sám, resp. pouze částečně využívá služeb cestovní kanceláře, např. k výměně valut, prodeji lodních lístků apod.

Organizovaný cestovní ruch je takový ruch, kdy cestu i pobyt zajišťuje organizace zejména cestovní kancelář (v případě zájezdů), ale i např. odbory, školy apod. V souvislosti s organizovaným a neorganizovaným cestovním ruchem dochází často k záměně a směřování pojmů s členěním cestovního ruchu na skupinový cestovní ruch (takový cestovní ruch, kdy cestuje formální – podnikový – kolektiv nebo jinak vytvořená neformální skupina) a individuální cestovní ruch, kdy cestuje účastník sám nebo se svou rodinou.[2]

V praxi se lze setkat ještě s výrazem „cestovní ruch mimo veřejné formy“, který označuje cestovní ruch chatařů a chalupářů nebo bezplatné ubytování u příbuzných a známých.[2]

3.3.6. Atraktivita turistické destinace

Atraktivnost jednotlivých turistických destinací je pouze subjektivní vyjádření návštěvníka, kde chybí objektivní kritéria ke stanovení přesné míry atraktivnosti. Subjektivní vnímání atraktivity je sice hlavní faktor zjištění atraktivnosti destinace, ale důležitý je i potenciál destinace (viz. 4.4. Potenciál cestovního ruchu), který patří mezi faktory objektivní. Tento faktor lze ovlivnit – kvalita poskytovaných služeb a nabídky dalších doplňkových služeb, které zvyšují celkovou atraktivitu lokality.[28]

Základním problémem pro přesné stanovení atraktivity turistické destinace je stanovení počtu návštěvníků. Na hranicích obce nejsou žádná počítadla, která by měla možnost stanovit počet návštěvníků. Proto je třeba využít nepřímé metody, která spočívá v tom, že se v rámci marketingového výzkumu návštěvníků destinace lze ptát, zda navštívili určitou turistickou atraktivitu, případně zda se v regionu ubytovali. Z podílu kladných odpovědí a statistiky návštěvnosti dané atraktivity nebo ubytovacích zařízení můžeme odhadnout počet návštěvníků a můžeme stanovit atraktivitu turistické destinace:

$$ATD=d * n * f /1000/1$$

Vysvětlivky:

ATD – atraktivita turistické destinace

d - průměrná vzdálenost místa bydliště od destinace

n - průměrný počet turistů a návštěvníků za den v dané obci

f - počet dnů strávených v destinaci.[28]

3.3.7. Nejvýznamnější chatářské lokality v ČR

Živelný rozvoj podnikové a individuální rekreace měl velice nepříznivý dopad na rekreační zatížení krajiny. Vedl ke koncentraci rekreačních zařízení především do příměstských, snadno dostupných rekreačních oblastí, obvykle vázaných na atraktivní vodní plochy a toky (Poberouní, Povltaví, Posázaví apod.) a dále do tradičně rekreačně nejceněnějších oblastí a prostorů, charakterizovaných vysokými krajinářskými a estetickými hodnotami (Krkonoše, Jizerské hory, Šumava, Jeseníky, Beskydy atd.).[6]

Praha a střední Čechy

Zatímco Praha patří mezi nejčastěji navštěvovaná města zahraničními turisty, střední Čechy jsou častým rekreačním zázemím obyvatel hlavního města Prahy. Velmi výrazné je soustředění objektů druhého bydlení, zejména v jižní polovině regionu. Vzhledem ke geologickému vývoji byla jižní část středních Čech rozčleněna erozí vodních toků, která vytvořila hluboká, malebná a turisticky atraktivní údolí hlavních řek Vltavy, Sázavy a Berounky a některých jejich přítoků. Zatopení části vltavského údolí vodními nádržemi sice některé scenérie skrylo očím dnešních návštěvníků, ale na druhé straně se břehy velkých přehradních jezer (Slapy, Orlick) staly významnými rekreačními oblastmi. Tradice lidových zvyků, řemesel apod. ve středních Čechách již téměř vymizely. V některých oblastech přežívá, zejména péčí chalupářů, lidová architektura – nejvýrazněji na Kokořínsku.[4]

Druhé bydlení je v zázemí Prahy fenoménem, který výrazně ovlivňuje tvář krajiny i charakter socioekonomických procesů. V okresech středních Čech je soustředěna téměř třetina všech objektů individuální rekreace v Česku: chaty a chalupy tvoří v zázemí Prahy rozhodující podíl „lůžkové kapacity“ cestovního ruchu. Největší územní koncentrace objektů druhého bydlení je jižně od Prahy, v oblasti s nejatraktivnějším přírodním rámcem: to je případ údolí Vltavy nad Prahou, dolního Posázaví, okolí Jevanských rybníků, části dolního Poberouní atd. V drtivé většině využívají chaty a chalupy jejich pražští majitelé, nejčastěji o víkendech, na delší pobyty pak v letní sezóně. Od začátku 90. let začala být menší část objektů individuální rekreace pronajímána pro volný cestovní ruch: existuje rovněž trend adaptace některých objektů na trvalé bydlení.[4]

Západní Čechy

Západní Čechy jsou oblastí, ve které se nachází mnoho léčivých pramenů a která se pyšní bohatou historií, úchvatnou přírodou i velmi přátelskými a pohostinnými lidmi. V západních Čechách na Vás dýchne neopakovatelná atmosféra lázeňských měst, pozoruhodné historické památky a řada přírodních zajímavostí, které byste v jiných oblastech České republiky jen těžko hledali.[25]

Výhodou této oblasti je poloha při hranici s Německem, přes kterou dnes vedou hlavní tranzitní trasy z Čech do západní Evropy. Hlavním turistickým jádrem je Šumava - Železnorudská kotlina, výhodně položená u bavorských hranic. V blízkosti Železné Rudy leží lyžařské terény na Špičáku a Pancíři a nejnavštěvovanější šumavská jezera (Černé a Čertovo). Druhou důležitou turistickou oblastí je údolí Vydry a navazující oblast Plání (střediska Srní, Modrava, Horská Kvilda). Další významnou turistickou oblastí, dobře vybavenou pro sjezdové lyžování, je okolí Klínovce. Další morfologické celky regionu jako Plzeňská pahorkatina či výběžky Křivoklátské vrchoviny a Brd představují spíše rekreační zázemí blízkých měst (zejména Plzně) a koncentrují určitý potenciál druhého bydlení.[4]

Na vodní plochy, které zejména v letním období vážou značnou návštěvnost, jsou západní Čechy relativně chudé. K vodním nádržím se soustřeďuje nejen letní koupání, ale i objekty druhého bydlení: to je případ přehrad Hracholusky na Mži a vodních ploch Skalka (na Ohři) a Jesenice (na Odřavě). Rybníky jsou roztroušeny jednotlivě po celém území regionu (okolí Horažďovic, Domažlicko, Mariánskolázeňsko).[4]

Jižní Čechy

Tato oblast představuje jednu z turisticky nejpřitažlivějších částí Česka. Turistický potenciál vytvořil z jižních Čech rekreační destinaci v domácím cestovním ruchu s hlavní orientací na letní rekreaci. Zimní sezóna má výraznější zastoupení jen na Šumavě. Mezi nejvýznamnější turistické oblasti jihočeské Šumavy patří vedle lokalit na břehu Lipna (Horní Planá, Černá v Pošumaví) oblast Zadova-Churáňova (důležité zimní středisko) a centrální část Plání.[4]

Jižní Čechy mají díky absenci velkých průmyslových podniků vysokou krajinnou hodnotu. Jejím důkazem je množství vyhlášených chráněných území. Jižní Čechy jsou krajem nesčetných rybníků, borových lesů i rozsáhlých rašelinišť. Je to kraj po staletí

spravovaný lidmi v souladu s nároky přírody a svou krásou překvapí každého návštěvníka.[26]

K charakteristickým znakům Třeboňské a Českobudějovické pánve patří několik tisíc rybníků. Největší a nejznámější jsou Rožmberk a Svět u Třeboně, Bezdrev u Českých Budějovic, Jordán v Táboře. Dnes rybníky vedle chovu ryb slouží i k rekreaci.[4]

Důležitou součástí výkonů cestovního ruchu v jižních Čechách jsou chatari a chalupáři, silně rozšířeno je zahrádkaření. Po roce 1989 je řada objektů individuální rekreace pronajímána pro volný cestovní ruch. Počet lůžek v kategorii individuálního ubytování představuje 20% podíl na celkovém počtu v Česku a 17% podíl z celkové lůžkové kapacity (republikový průměr činí 9,25%). Obdobně 7 846 registrovaných lůžek v chatových osadách a kempech představuje po východních Čechách nejvyšší počet.[4]

Severní Čechy

Členitý reliéf umožňuje ve vyšších polohách i zimní rekreaci a lyžování, zejména na Liberecku a v Krušných horách. Z hornatin východní části jsou nejvýznamnější Jizerské hory. Pohoří zůstává důležitou oblastí letní turistiky a zimního lyžování. Významný je i počet objektů druhého bydlení (často v držení Pražanů) a bezprostřední sousedství liberecko-jablonecké aglomerace, pro níž jsou Jizerské hory nejbližším rekreačním zázemím. Lužické hory představují plošné malé pohoří, kde je také mnoho soukromých rekreačních objektů.[4]

Četnost i kapacita vodních ploch využitelných pro turistický ruch je sice v severních Čechách podprůměrná, ale Máchovo jezero na Českolipsku patří mezi nejvýznamnější území pro letní rekreaci u vody v republice.[4]

Východní Čechy

Český ráj leží necelých padesát kilometrů severovýchodně od Prahy. V tomto romantickém kraji ležícím na středním toku Jizery se snoubí rozmanitost přírodních krás s bohatými historickými památkami – hrady, zámky, lidovou architekturou. A právě proto již v 19. století hosté lázní Sedmihorky začali tuto část země nazývat Český ráj.[27]

Krkonoše jsou nejen nejvyšším českým pohořím (Sněžka, 1 602 m. n. m.), ale s předstihem i turisticky nejvyužívanější (zejména z hlediska frekvence zahraničních návštěvníků). Zde vznikla turistická střediska jako Špindlerův Mlýn, Pec pod Sněžkou,

Harrachov a Rokytnice nad Jizerou. Krkonoše představují tradiční rekreační prostor pro obyvatele Prahy, kteří využívají vedle komerčních ubytovacích zařízení také soukromé rekreační objekty (často konfiskáty po odsunutých Němcích) a podnikové chaty (tento typ ubytování byl běžný zejména v minulosti). Velký podíl návštěvníků však tvoří cizinci, především Němci (asi 60% ubytovaných) a Nizozemci. Do Orlických hor na rozdíl od Krkonoš jezdí především tuzemští návštěvníci, ze zdrojů se více uplatňují blízká města (Hradec Králové, Pardubice, Náchod) než Praha.[4]

Ze statistického hlediska představují východní Čechy v rámci republiky region významný, který koncentruje téměř pětinu objemu turistického ruchu.[4]

3.4. Regionální rozvoj a politika v ČR

Problematika regionálního rozvoje a regionální politiky se od druhé poloviny 90. let 20. století začíná postupně dostávat do popředí zájmů politiků a odborníků různých profesí také v České republice. Zatímco ve státech západní Evropy i v některých státech východní Evropy (zejména v Polsku a Maďarsku) má regionální výzkum i regionální politika značnou tradici. V naší zemi jsou možnosti navázat na dřívější výsledky regionálního výzkumu a zkušenosti s regionální politikou poměrně omezené.[1]

3.4.1. Definice regionu

V ČR se pojem region běžněji používá k vymezení určitých geografických oblastí daných historickým vývojem. Není však vyloučeno používání tohoto pojmu i pro administrativního vymezení – pro spojení okresů do příslušného kraje. Navíc to nevylučuje použití pojmu region vymezeného jako NUTS. [8]

Podle zákona o podpoře regionálního rozvoje č. 248/2000 Sb. je to územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován.

Další definice označuje region za územní s definovanými prvky, v němž existuje specifická funkční a související infrastruktura a prosazuje se společný zájem na rozvoji regionu a na zlepšení blahobytu občanů.[8]

3.4.2. Typologie regionů

Existují různá dělení regionů. Jako podstatné se jeví dělení na přirozené a administrativní regiony.

Za **přirozený region** je označován vztahově uzavřený územní celek s územní dělbou funkcí (a proto i se vztahem) mezi jádrem a zázemím. Vztahová uzavřenost územního celku je relativní pojem. Žádný územní celek (region) logicky není vztahově plně uzavřen, tzn. bez vztahu k jinému regionu či k dalším regionům. **Administrativní regiony** jsou vymezovány pro výkon veřejné správy a to s sebou nese požadavek podobné velikosti. Proto jde o regiony umělé, mnohdy neodpovídající skutečným procesům a vztahům probíhajícím v území. Okresy, kraje, regiony soudržnosti – na všech těchto úrovních jde o administrativní (statisticky účelové) členění s různou mírou odlišnosti od přirozeného regionu.[8]

3.4.3. Definice regionálního rozvoje

Regionální rozvoj je cílený ekonomický rozvoj většího území, než je geograficky vymezená municipalita. V nejužším pojetí si pod tímto pojmem lze představit pouze ekonomický rozvoj určitého územně definovaného celku. V současnosti se tímto termínem rozumí obvykle celkový růst socioekonomického potenciálu a úrovně regionu, aktivace využití místního rozvojového potenciálu, zvyšování konkurenceschopnosti apod.[8]

Nejvýznamnějším zákonem v oblasti regionální politiky v ČR je zákon č. 248/2000 Sb. O podpoře regionálního rozvoje, který vstoupil v platnost 1. ledna 2001. Tento zákon stanovuje podmínky pro poskytování podpory regionálnímu rozvoji s cílem vyváženého rozvoje státu nebo územního obvodu kraje, s tím související působnost správních úřadů a obcí a vytváří podmínky pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti. [11]

3.4.4. Definice regionální politiky

Regionální politika představuje všechny veřejné přímé i nepřímé intervence státu, regionu, obcí a měst, vedoucí k lepšímu prostorovému rozdělení ekonomických i mimoekonomických činností. Lze v ní vidět snahu korigovat určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky ve smyslu dosažení dvou vzájemně závislých cílů, jimiž je ekonomický růst a zlepšení sociálního rozdělení.[8]

Mezi základní cíle regionální politiky patří rozvoj regionů zaměřený na jejich soudržnost a zvyšování konkurenceschopnosti: každý region by měl mít příležitosti ke svému vyváženému rozvoji odpovídajícímu jeho potenciálu a specifickým stránkám.

Základním nástrojem regionální politiky, za niž ze zákona odpovídá Ministerstvo pro místní rozvoj, je nyní Strategie regionálního rozvoje České republiky platná pro období 2007–2013. Zabezpečuje provázanost národní regionální politiky s regionální politikou Evropské unie a také s ostatními odvětvovými politikami ovlivňujícími rozvoj území, vycházejí z ní regionálně zaměřené rozvojové programy financované výhradně z národních zdrojů nebo spolufinancované ze zdrojů Evropské unie.

Zvláštní pozornost věnuje regionální politika specifickým problémům rozvoje měst a venkovských oblastí.[16]

Strategie rozvoje měst a obcí

Reálné vypracování strategických postupů musí obsahovat všechny vlivy působící na život obce. Rozbory vývoje komunity v minulosti a vyhodnocení její současné situace umožní objektivní výhled rozvoje v budoucnosti.

Význam programu rozvoje spočívá především v tom, že poskytuje větší průhlednost rozdělení finančních zdrojů a jejich využití pro rozvoj obce nejen v budoucnosti. Předpokládané využití finančních zdrojů totiž umožní objektivně upravit i rozpočet běžného roku. Druhým nezanedbatelným aspektem tohoto dokumentu je, že shromáždí všechny základní informace o subjektu, které obvykle bývají uloženy na různých místech úřadu.[7]

Strategie regionálního rozvoje České republiky se pořizuje jako základní dokument politiky regionálního rozvoje podle § 5 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Prvním koncepčním materiálem na úseku regionální politiky byla Strategie regionálního rozvoje ČR přijatá vládou v roce 2000 usnesením č. 682 ze dne 12. července 2000 o Strategii regionálního rozvoje České republiky. Tato Strategie regionálního rozvoje vytvořila základní rámec pro formování regionální politiky České republiky komplementární s regionální politikou Evropské unie.[16]

4. Chatařská oblast Sázava

4.1. Středočeský kraj

Středočeský kraj leží uprostřed Čech. Velikostí, počtem obcí i obyvatel patří mezi největší kraje České republiky. Jeho rozloha (11 016 km²) zabírá téměř 14 % území ČR a je cca 1,9krát větší, než je průměrná rozloha kraje v České republice. Kraj zcela obklopuje hlavní město Prahu a sousedí téměř se všemi Českými kraji kromě Karlovarského a nových „moravských“ krajů.

Úzká vazba s hlavním městem a hustá dopravní síť činí polohu kraje mimořádně výhodnou. Kraj je pro Prahu významným zdrojem pracovních sil, doplňuje pražský průmysl, zásobuje Prahu potravinami, poskytuje Praze svůj rekreační potenciál.[17]

4.1.1. Geografické údaje

Ve středočeském kraji převažují dva typy krajiny. Jeho severovýchodní polovinu tvoří převážně rovinné nížiny kolem řeky Labe, kde převažuje zemědělsky využívaná půda, doplněná listnatými a borovými lesy. Jihozápad kraje má charakter vrchoviny, kde naopak převažují smrkové a smíšené lesní porosty.[18]

Středočeský kraj nezklame ani milovníky přírodních krás, neboť se zde nachází několik chráněných krajinných oblastí. Nejvýznamnější a také největší je oblast Křivoklátsko, biosférická rezervace UNESCO. Zde nalezneme rozsáhlý komplex smíšených lesů, svažující se do romantických údolí Berounky. Na tuto oblast navazuje geologicky zajímavá oblast Českého krasu. Jedná se o největší krasovou oblast v Čechách se známými Koněpruskými jeskyněmi. Nesmíme opomenout ani známé vrchy Velký a Malý Blaník. Ve Středočeském kraji je převážná většina území CHKO Kokořínsko, kde návštěvník nalezne typická kaňonovitá údolí s pískovcovitými skalami. Náš kraj je i vstupní bránou do Českého ráje. [18]

Územím kraje protéká mnoho známých řek, Berounka, Vltava, Jizera, Labe či Sázava, které vytvářejí malebné scenérie a romantická zákoutí. Jejich okolí využívá mnoho lidí k trávení svého volného času. Vodní díla na Vltavě jsou častým cílem návštěvníků především v letních měsících. Harmonie okolí Berounky a Sázavy jsou rovněž místem odpočinku a strávení příjemných chvil ve volném čase.[18]

4.1.2. Demografie

K 31. 12. 2007 měl Středočeský kraj 1 201 827 obyvatel. Počet obyvatel se ve Středočeském kraji od jeho založení jako vyšší územněsprávní jednotky v roce 2000 neustále zvyšuje (z 1 115 038 v roce 2000 na 1 175 254 v roce 2006). Důvodem je zejména neustálý přírůstek stěhování způsobený procesem suburbanizace – tedy přesunu bydlení z Prahy do jejího zázemí. Tento migrační nárůst je velmi výrazný zejména ve srovnání s ostatními kraji, protože v České republice výrazně migračně roste již jen Praha (10% v roce 2005). I demografický vývoj kraje se začal právě díky výstavbě satelitních obytných celků v okolí hlavního města výrazně měnit.[19]

Nejlidnatějším okresem Středočeského kraje je okres Kladno, ve kterém se počet obyvatel již blíží 150 000. Naopak populačně nejmenším je okres Rakovník s cca 50 000 obyvateli. Hustota zalidnění je nejvyšší v okresech Kladno, Praha-východ, Praha-západ a Mělník, kde dosáhla hodnoty přes 130 obyvatel na km². Naopak nejnižší hustota zalidnění je v okresech Rakovník, Benešov a Příbram, kde hustota zalidnění nepřesahuje 70 obyvatel na km². [19]

4.1.3. Struktura Středočeského kraje

Administrativně se kraj dělí na 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, které k 1. 1. 2003 nahradily bývalé okresní úřady. Rozlohou je největší správní obvod s rozšířenou působností Příbram (8 % rozlohy Středočeského kraje). Nejmenší je správní obvod s rozšířenou působností Neratovice (1 % rozlohy Středočeského kraje). [17]

- **Obce s rozšířenou působností:**

Benešov, Beroun, Brandýs nad Labem, Čáslav, Černošice, Český Brod, Dobříš, Hořovice, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Kralupy nad Vltavou, Lysá nad Labem, Mělník, Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Neratovice, Nymburk, Poděbrady, Příbram, Rakovník, Říčany, Sedlčany, Slaný, Vlašim, Votice.

- **Obce s pověřeným obecním úřadem:**

Bělá pod Bezdězem, Benátky nad Jizerou, Benešov, Beroun, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Březnice, Čáslav, Čelákovice, Černošice, Český Brod, Dobříš, Hořovice, Hostivice, Jesenice (okres Praha-západ), Jesenice (okres Rakovník), Jílové u Prahy,

Kladno, Kolín, Kostelec nad Černými Lesy, Kouřim, Kralupy nad Vltavou, Křivoklát, Kutná Hora, Městec Králové, Mníšek pod Brdy, Mšeno, Neratovice, Nové Strašecí, Nymburk, Odolena Voda, Pečky, Poděbrady, Příbram, Rakovník, Roztoky, Rožmitál pod Třemšínem, Říčany, Sadská, Sázava, Sedlčany, Slaný, Týnec nad Labem, Týnec nad Sázavou, Uhlířské Janovice, Unhošť, Úvaly, Velvary, Vlašim, Votice, Zruč nad Sázavou.
[20]

4.2. Deskripce obce Sázava

Obec je definována jako nejnižší správní územní jednotka, která má vlastní samosprávu s vymezenou působností. Svoji vlastní samosprávu má i obec Sázava, jejíž katastrální výměra je 2041 ha. Podle oficiálních výsledků sčítání lidu 2001 bylo v Sázavě, pod kterou spadají okolní osady Bělokozly, Čeřenice, Dojetřice a vlastní části města, tedy Sázava a Černé Budy, celkově 3728 obyvatel, z toho v produktivním věku 2464. Průměrný věk obyvatel je 35 let. Správní obvod obce s pověřeným Městským úřadem Sázava je vymezen územím obcí Chocerady, Choratice, Ostředek, Sázava, Vodslivý a Xaverov. Dle informací z Úřadu práce Benešov se nezaměstnanost v Sázavě pohybuje kolem 6,7 % k 1.8.2010. Nezaměstnanost celkem ve středočeském kraji ke stejnému dni je 7,1%.

4.2.1. Geografické údaje

Sázava leží ve Středočeském kraji na stejnojmenné řece, asi 40 km jihovýchodně od Prahy, 10 km severně od dálnice D1 Praha – Brno. V roce 1997 získala Sázava statut města.

Nejvyšším bodem na území města je Spálená hora (496 m. n. m.), nejnižším bodem je místo, kde řeka Sázava opouští hranice města – Plužiny (286 m. n. m.) a centrum města – Náměstí Voskovce a Wericha leží v nadmořské výšce 293 m.

4.2.2. Znak města

Městský znak Sázavy, schválený parlamentem ČR, byl vytvořen předním českým heraldikem Jiřím Loudou v roce 1997. Je na něm symbol řeky – modré vlny, kláštera – červená věž kostela sv. Prokopa a čtyři červené gotické oblouky nedostavěného trojlodí, mnišství – černá benediktýnská kápě a opatství – zlatá berla. Na některých starších

pohlednicích a upomínkových předmětech je možné nalézt neoficiální znak z roku 1966, na kterém je v modrém štítu stříbrná brána s jednou špičatou věží, v ní zlatá berla, nad ní vpravo zlatá mnišská kápě, vlevo zlatá křivule.

4.2.3. Historie města

Vznik názvu města

Původ jména je velmi starobylý, objevuje se již v latinských pramenech 11. století. První zmínka je z roku 1045 „flumen ZAZOA“, v roce 1273 flumen ZAZAUA, 1362 aqua de ZAZAUIA, SASSAWA z roku 1481. Ze všech těchto tvarů vyplývá, že jméno Sázava bylo utvořeno z kmene Sáza, který je ve slově „sázeti“, a vyjadřovalo řeku „sázející se“, tj. usazující se.

Někteří badatelé připouští výklad jména Sázava ze starogermánského Sahaz – ahva, voda zarostlá sítím, nebo od slova „saze“, neboť voda v řece mívá tmavou barvu a bývá často kalná. První verze výkladu však je pokládána za správnější a lépe doloženou.[10]

Historie vzniku města

První písemná zmínka o zdejším městečku pochází z roku 1405. Patřilo řádu benediktinů, kteří měli na druhém břehu řeky klášter. Ke klášteru patřilo dvacet šest vesniček, sedm dvorů, několik mlýnů a tři městečka. V roce 1421 se městečko dostalo do moci pražských měst.

V roce 1831 byl prodán sázavský mlýn mlynáři Josefu Šípkovi. Ten pocházel z Kouřimi a do mlýna se nastěhoval s celou rodinou. Mlýn byl hodně zanedbaný a potřeboval velké opravy. Proto se rodina rozhodla mlýn prodat. Našel se kupec, sklářský mistr z Ostředka František Kavalír. František koupil mlýn od mlynáře Šípka a začal v roce 1836 vedle mlýna stavět sklářskou huť. Po pěti letech nechal starý mlýn zbořit a postavil nový. Mletí bylo ale málo. Mlel se zde převážně křemel – písek na výrobu skla a sloužil i k pohánění brusičských strojů.

V roce 1878 mlýn vyhořel, a tak na jeho místě postavili novou zděnou budovu s vodními koly ze železa. Obilí se zde již nemlelo, kola poháněla transmise, stoupy na přípravu krup a pilu. Od roku 1887 i dynamo na výrobu elektrického proudu. Z mlýna se tak později stala elektrárna pro sklářskou huť, dnes již zkrachovalá společnost Bohemia Crystalex, a. s.

4.2.4. Strategický plán rozvoje města

Obec má vypracovaný strategický plán rozvoje města. Vznikl z vůle městského zastupitelstva, z důvodu vytyčení střednědobých a dlouhodobých priorit města, naplnění těchto priorit, jejich kontroly a hledání optimálních forem jejich financování.

Střednědobý horizont tohoto materiálu je volební období (do roku 2010), dlouhodobý je vše, co překračuje tento horizont. Nástroji naplnění strategického plánu jsou zejména finanční zdroje, lidské zdroje a Územní plán města. Strategický plán ve stávající verzi odráží současnou úroveň poznání a schopností jeho tvůrců. Jeho jednotlivé vize, cíle a prioritní oblasti byly stanoveny a formulovány zastupiteli města z důvodu možnosti plán používat ke zefektivnění běžné práce zastupitelů, rady a městského úřadu v nejbližších letech. Strategický plán byl tvořen s vědomím, že se bude průběžně dále vyvíjet a také s přesvědčením, že jeho obsah bude dobrým základem pro další práci i v dlouhodobém horizontu.

4.3. Chataření a chalupaření

4.3.1. Vznik chataření a chalupaření v Posázaví

Velký vliv na rozvoj chataření a chalupaření měl v Čechách rozvoj železnice v období 19. a na počátku 20. století. V té době také došlo ke stavbě posázavské železnice. Její vybudování nebylo lehké. Terén, který popisuje, byl na některých místech skoro nepřístupný. Přesto však se toto dílo podařilo a znamenalo to velký přínos pro tento chudý a bohem zapomenutý kraj. Železnice zpřístupnila Posázaví mnoha návštěvníkům. Začal se rozvíjet turistický ruch díky náporu „letňáků“, zvyk movitějších Pražanů získávat v krásném prostředí Sázavy letní byty. Na své si přišli nejvíce majitelé hostinců a ubytování. Posázaví tak začalo ožívat. Vše se začalo přizpůsobovat invazi turistů. Přijížděli sem mladí lidé, kteří obdivovali zdejší divokou a romantickou krajinu a dali zdejší železnici název Posázavský Pacifik. Právě to dalo možnost vzniknout české raritě – trampingu.

Tramping a chatové osady se v Posázaví začaly prosazovat již na konci 20. let minulého století s tím, že konjunktura výstavby chat nastala na konci padesátých let a vyvrcholila na přelomu 70. a 80. let. Lákadlem byla netknutá příroda v dosahu hlavního města a nádherné

meandry řeky Sázavy. Nej hustší chatové oblasti naleznete kolem řeky Sázavy (Hvězdonice, Chocerady, Stříbrná Skalice, Kloučky, Černé Budy, Sázava, Samopše, Leděčko, Rataje nad Sázavou, Poříčko, Český Šternberk, Pelíškův Most a Kácov).

4.3.2. Současný stav chataření a chalupaření

Oblast Posázaví patří mezi nejvýznamnější chatařské a chalupářské oblasti, a proto lze nalézt v rekreační oblasti Sázava celoročně mnoho turistů. Z 86% je chataření sezónního rázu (období léta, dovolených), zbylých 14% chatařů jezdí na chaty celoročně. Délku účasti rekreace z 96% lze zařadit do dlouhodobého cestovního ruchu (pobyt více než 4 dny mimo trvalé bydliště). V menší míře (4%) se zde objevuje krátkodobý cestovní ruch zapříčiněný turisty, kteří pouze jezdí po historických a přírodních památkách a zdržují se v obci do 4 dnů. Pouze 7 turistů má v obci Sázava trvalé bydliště na chatě. Pro rekreaci využívá 94% z celkového počtu dotazovaných pobyt v chatách. Zbylých 6% dotazovaných vlastní chalupu. V průměru chataři v dané oblasti chataří 10 let a z 81% jsou chaty v osobním vlastnictví chatařů.

Celkem se v obci Sázava nachází 800 chat a chalup (45% z celkového počtu staveb ve vybrané obci). V části Dojetřice, která je součástí obce Sázava, je nejvyšší podíl chat a chalup na celkovém počtu staveb (79%).

Tabulka č. 1: Současný stav chat a chalup v obci Sázava

Název územní části	Počet chat a chalup	Počet všech staveb	Podíl chat a chalup na celkovém počtu staveb
Sázava	396	892	44%
Černé Budy	65	397	16%
Bělokozly	58	119	49%
Čeřenice	161	209	77%
Dojetřice	120	152	79%

Zdroj: Městský úřad Sázava – evidence města

Rarita zdejší obce je v rozdělení chatařů. Turisté jsou jak lidé z cizích měst, tak lidé místní (s trvalým bydlištěm v Sázavě). Typickým příkladem je chatová osada Sázava – Černé Budy. Vznik této osady zapříčinil prvopočátek chataření na Sázavě. Kopcovitý terén přímo u řeky byl velkým lákadlem pro chataře – úrodná půda pro pěstování ovoce,

zeleniny (dřív nedostatkové zboží). Tyto pozemky pronajímala obec pouze sázavským obyvatelům, kteří chtěli utéct z centra Sázavy (z panelových domů) na kraj do přírody.

Pozemky pro stavbu chat v Černých Budech se pronajímali od obce na dobu 25 let – pozemek byl pronajatý od obce, ale chaty si sázavští museli postavit sami (společný majetek s obcí). O toto území se projevil velký zájem, a proto byly stanoveny podmínky pro přidělování pozemků – odpracováno 200 hodin na daném pozemku, 16 m² zastavěné plochy bez stavebního povolení.

Půda zde byla velmi úrodná, hlavně ve vyšší části rekreačního střediska. Menší poptávka byla po pozemcích v nižší části, kde byli močály (nejblíže k řece). Po roce 1989 se pozemky vracely restituentům, a tak se k vlastnictví chat poprvé dostali i ostatní turisté (příchod Pražanů a jiných turistů).

4.3.3. Dostupnost lokality

Obec Sázava je pro turisty velmi dobře dostupná. Je vzdálená 40 km jihovýchodně od Prahy. Turisté mohou využít k dopravě do rekreační oblasti prostředky hromadné dopravy – velmi dobré autobusové spojení (nejvyužívanější je Pražská Integrovaná doprava linka č. 382) či vlakové spojení, automobilovou dopravu (10 km od Sázavy se nachází dálnice D1, k dispozici je čerpací stanice s otevírací dobou Po – Pá od 6:00 do 19:30 a So – Ne od 8:00 do 19:00). Návštěvníci mohou k rychlejšímu, ale nákladnějšímu způsobu dopravy využít leteckou přepravu. Letiště se nachází 2 km od města.

Mimo běžné vlakové spojení každoročně jezdí Posázavský motoráček, kterým si turisté mohou prohlédnout krásy Posázaví ze starodávného vlaku. Vyjíždí z Lysé nad Labem přes Prahu, Sázavu až do Kácova a zpět. Vlaku jede vybrané soboty od června do září. Motoráčkem vyrazíte ráno z Lysé nad Labem nebo z Prahy Vysočan, Hlavního nádraží, Vršovic, Bráníka a budete stoupat malebným údolím řeky Vltavy přes Vrané nad Vltavou, Davli a dále po 43 m vysokém kamenném viaduktu nad Žampachem do Jílového a Čerčan. Odtud vlak pokračuje podél řeky Sázavy přes město Sázava, okolo hradu Český Šternberk až do Kácova. Zpět se vlak vrací v podvečer z Kácova přes Čerčany a Říčany přímo do Prahy a dále až do Lysé nad Labem.

Tabulka č. 2: Tarifní odbavení

Tarifní pásmo	Plné jízdné	Zlevněné jízdné
01 - 17 km	25,- Kč	15,- Kč
18 - 35 km	50,- Kč	25,- Kč
36 - 53 km	75,- Kč	40,- Kč
54 - 71 km	100,- Kč	50,- Kč
72 - 89 km	125,- Kč	65,- Kč
90 - 107 km	150,- Kč	75,- Kč
108 - 123 km	175,- Kč	90,- Kč
124 - 139 km	200,- Kč	100,- Kč

Zdroj: internetové stránky www.kzc.cz ze dne 22.10.2010

Zlevněné jízdné platí pro děti od 6 do 15 let, důchodci nad 60 let a držitelé průkazu ZTP a ZTP/P. Bezplatně se přepravují děti do 6 let a držitelé platného průkazu KŽC. Jízdenky se prodávají u průvodčího bez přírážky. Ve vlaku platí tarif KŽC Doprava, s.r.o.

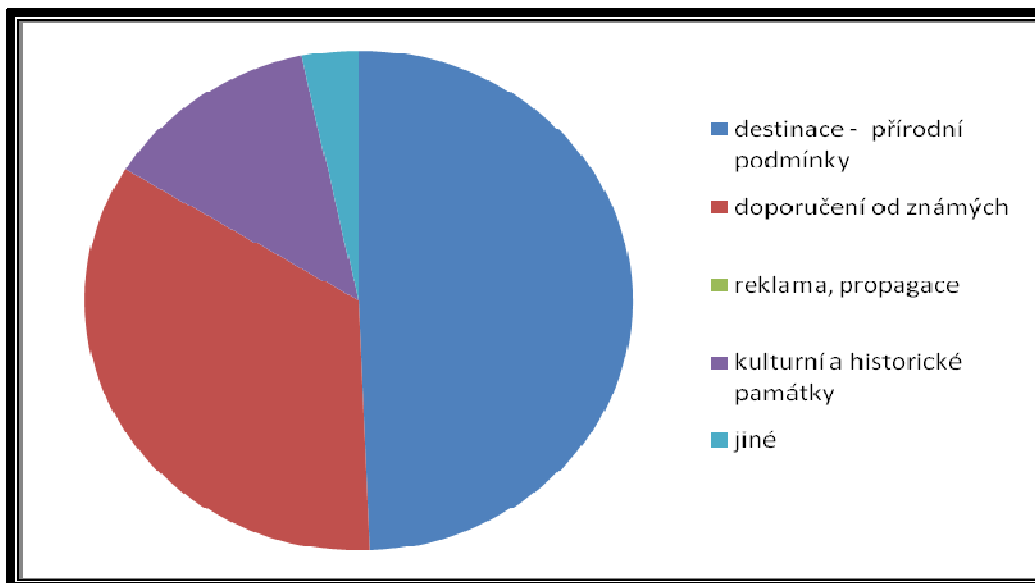
Podle dotazníkového šetření se na rekreační objekty chataři v 89% dopravují svým vlastním vozem, který dále mohou využívat jako rychlou dopravu pro výlety do okolních krajů. Zbylých 11% respondentů uvedlo způsob přepravy hromadnou dopravu.

4.3.4. Atraktivnost lokality

Trh cestovního ruchu je přizpůsobován v obou směrech – poptávka je orientovaná na chování a potřeby turistů, nabídka popisuje nabízené služby a zboží, které chce turista v dané oblasti uskutečnit. Velmi důležitý je výběr destinace, který je podmíněný podněty jako jsou atraktivnost, či vybavenost materiálně-technickým zařízením (ubytovací, stravovací služby, obchody a jiné služby). Jelikož jsou informace z dotazníkového šetření nedostačující k výpočtu ATD (viz. 3.3.6. Atraktivita turistické destinace), lze výpočet brát v potaz pouze jako teoretický příklad.

Z dotazníkového šetření vyplynula skutečnost, že turisté si lokalitu Sázava vybírají nejčastěji z důvodu volby destinace – přírodní podmínky (1. místo). Lidé jsou spokojeni s krajinou, líbí se jim možnosti řeky – koupání, rybaření, vodáctví. Naopak nikdo si lokalitu nezvolil z důvodu reklamy či propagace. Problém lze nalézt v nedostatečné informovanosti turistů o chatařské oblasti. Lze tak soudit dle dotazníkového šetření, kde ani jeden z respondentů neuvedl jako důvod výběru lokality reklamu či jinou propagaci. Jako další důvody byly uvedeny doporučení od známých (2. místo). Rekreační uvedli jako ostatní důvody volby lokality například zdědění chaty.

Graf č. 1: Důvody výběru lokality Sázava a okolí

Zdroj: dotazníkové šetření

4.4. Potenciál cestovního ruchu

Nejvýznamnějším vlivem na rozvoj obce je cestovní ruch a s tím spojené turistické požadavky na danou lokalitu. Z grafu č. 1 lze usoudit, že turisté volí lokalitu k rekreaci nejčastěji podle destinace, tedy přírodních podmínek, životního prostředí a poskytujících služeb. Sázava může turistům v tomto ohledu opravdu mnoho nabídnout.

4.4.1. Přírodní podmínky

Město Sázava leží ve východní oblasti Středočeské pahorkatiny u hranic s Českomoravskou vrchovinou na hranicích Benešovské a Vlašimské pahorkatiny. Krajina se může chlubit řekou Sázavou, která protéká středem města. Počátky této řeky souvisí se zesílením toku Vltavy. Ve středním toku vytváří řeka malebné meandry, zaklenuté v žulách a krystalických břidlicích. Řeka Sázava je od pramene k soutoku dlouhá 225 km. Pramení ve Žďárských vrších a ústí do Vltavy Davle. Její hlavní přítoky jsou Želivka a Blanice.

Obec Sázava spadá do mírně teplé, mírně vlhké klimatické oblasti. Průměrná roční teplota je 7,9°C. Nejnižší teploty jsou v lednu (průměr 1,9°C) a nejvyšší v červenci

(průměr 17,8°C). Nejméně srážek spadne v únoru (průměr 35 mm) a nejvíce v červenci (průměr 76 mm). V této oblasti převládá západní směr větru.

Město je dokola obehnané lesy. Rozsáhlé sázavské lesy si oblíbili zvláště houbaři. Rostou zde houby běžné, ale i některé vzácné druhy. Krajina dále nabízí vhodné podmínky pro cykloturistiku, rybaření, turistické stezky a vodáctví, což jsou základní sportovní aktivity, které turisté při rekreaci vyhledávají.

4.4.2. Historické památky

Historické památky v obci Sázava

Sázavský klášter

V roce 1032 zde založil kníže Oldřich a poustevník Prokop čtvrtý nejstarší klášter v Čechách, který byl odlišný tím, že rozvíjel slovanskou liturgii. Roku 1097 byla slovanská liturgie zakázána a klášter převzali benediktini z Břevnova, kteří zavedli latinskou liturgii. V této době zde žil pokračovatel Kosmovy kroniky české – anonymní sázavský mnich. Přestavby kláštera přerušily husitské války. Z této doby se zachovalo torzo gotického kostela a část nádherné kapitulní síně s malířskou výzdobou z dílny malířů Karla IV. V 17. stol. došlo k barokní přestavbě kláštera a roku 1785 byl Josefínskou reformou zrušen a dražbou se dostal do soukromých rukou. Poslední přestavba v 19. stol. dala klášteru civilnější zámecký vzhled, který zůstal až do současnosti. V roce 1962 byl klášter prohlášen národní kulturní památkou.

Kostel svatého Martina

Ve 14. století vznikl v osadě proti klášteru farní kostel sv. Martina, dnes užívaný jako kulturní síň města. Gotický jednolodní kostel s polygonálním kněžištěm, severní věží a jižní kaplí. Kostel sloužil věřícím z městečka a faráře sem dosazovali až do husitských válek opati Sázavského kláštera.

Při velkém požáru městečka v roce 1848 vyhořel kostel do základu a rozlily se i zvony. V letech 1856 – 1857 došlo k přestavbě. Při opravách byla na vnitřních stěnách lodi odkryta starší omítka s texty z Písma svatého. Pod tím byla ještě starší vrstva omítky se středověkými freskami. Obraz biskupa svatého Martina namaloval malíř Josef Hellich.

Kostel obklopoval hřbitov, přeměněný nyní na parčík. V osmdesátých letech minulého století došlo k opravě kostela a přestavbě na koncertní a výstavní síň.

Sázavská kaplička

Na jižním okraji města u železniční tratě stojí nejznámější sázavská kaplička zasvěcená svatému Prokopovi. Jednoduchá barokní stavba je z druhé poloviny 18. století. Uvnitř kapličky se zachoval oltář se sochou svatého Prokopa, který má po stranách dvě menší sochy – svatého Prokopa jako mnicha a knížete Oldřicha. Podle pověsti zde podal svatý Prokop knížeti Oldřichovi pohár vody ze zdejšího pramene. Před kapličkou je studánka, jejíž voda byla pokládána za zázračnou, která vyléčí všechny nemoci. Později se zjistilo, že voda zázračnou moc nemá, avšak ke kapličce a studánce doposud přicházejí poutníci a turisté a pijí zde vodu, která je stále velmi dobrá.

Historické památky v okolí Sázavy

Hrad Český Šternberk

V okolí krajiny středního toku Sázavy na strmém skalnatém břehu mohou turisté nalézt hrad Český Šternberk, nazývaný perlou Posázaví. Byl založen r. 1241 Zdislavem z rodu Šternberků. Hrad je dodnes v držení jeho rodu. Středověká podoba raně gotického hradu je skryta v jádru dnešní stavby, která byla vytvářena několika úpravami. Stavební vývoj sahá od pozdně gotických přestaveb, zdokonalujících obranný systém, až po honosné raně barokní úpravy interiérů pro účely pohodlného obývání.

Zámek Světlá nad Sázavou

Půvabný zámeček ve městě Světlá nad Sázavou patří do památkové organizace UNESCO. Za husitských válek byl vydrancován a vypálen. K obnově došlo až za vlády krále Jiřího z Poděbrad. Novou podobu areálu dal až opat Václav Vejmluva, který povolal do Žďáru významného architekta Jana Blažeje Santiniho, a tak začala éra proměn areálu do podoby jednoho z nejvýznamnějších církevních sídel své doby.

Dalšími náměty pro krásné výlety krajinou je hrad Ledec nad Sázavou nebo hora Blaník nedaleko města Vlašim.

4.4.3. Kulturní a společenské akce

Obec Sázava pořádá kulturní a společenské akce celoročně. Nejrozsáhlejší programy jsou však pořádány v letních obdobích, kdy je příjezd turistů největší. Mezi nejznámější sázavské akce patří Svatoprokopská pouť, Sázavský Blizák, Voskovcova Sázava a Voskování.

Svatoprokopská pouť

Svatoprokopská pouť se slaví na svátek sv. Prokopa, tedy 4. července. Zatímco u jiných světců se slaví jejich svátek obvykle v den výročí jejich úmrtí, u sv. Prokopa je to v den výročí jeho svatořečení. Svatoprokopskou poutí pořádá i vedle Římskokatolické církve i Československá církev husitská. Na pouti se sjíždělo mnoho kramářů a stánky stály v okolí kláštera až k mostu. Po válce se světská pouť omezila na plochu starého koryta řeky pod mostem, později se přestěhovala na Ostrov – název části města. Od roku 2007 se pouť přemístila do centra města.

Sázavský Blizák

Od roku 2000 pořádá pravidelně Cykloklub Sázava cyklistickou soutěž Sázavský Blizák, která vede po terénních tratích v okolí města. Pro závodníky bývá připraveno 12 klasických kategorií rozdělených podle délky tratě (40 a 80 km), pohlaví a věku závodníků. Start se většinou koná na náměstí Voskovce a Wericha.

Voskovcova Sázava a Voskování

Od roku 2000 pravidelně v září a v říjnu vždy v pátek pořádá město Sázava společně s divadelním souborem Jiřího Voskovce reprezentativní přehlídku současného amatérského hudebního divadla Voskovcova Sázava

Od roku 1998 mohou posluchači Českého rozhlasu dosti pravidelně sledovat veřejná rozhlasová natáčení zábavného pořadu Voskování, vznikající v prostorách kulturní síně U Martina či kulturního domu v Sázavě. V pořadu vystoupily desítky herců, muzikantů, spisovatelů i politiků např. Jiří Suchý s Jitkou Molavcovou, Miroslav Horníček, Bolek Polívka, Jaroslav Dušek, Petra Buzková, ale i dnešní prezident republiky Václav Klaus (v té době předseda parlamentu ČR).

Negativní vliv na rozvoj cestovního ruchu v obci Sázava mělo přestěhování festivalu **Sázavafest** do Kácova. V roce 2000 se pořádal první ročník tohoto festivalu, který se dostal do popředí nejznámějších českých festivalů, jako jsou Trutnov Open Air nebo Rock for People. Do roku 2007 se tato společenská akce provozovala na území Sázavy. Poté se festival přesunul proti proudu řeky do Kácova, kde každoročně festival probíhá.

4.4.4. Ubytovací, stravovací zařízení a ost. služby

Sázava nabízí svým obyvatelům i turistům dostatečné poskytování služeb. Převážně se nachází v centru města, kde lze nalézt služby jako:

- autoservisy
- cyklo-prodej
- cyklo-servis
- čerpací stanice
- doprava – autobusová, vlaková, taxislužba
- poskytování informací – Infocentrum, Městský úřad Sázava
- kulturní zařízení - divadlo, kulturní síň, městská knihovna, nadace Světový étos
- letiště – 2 km od Sázavy
- peněžní ústav a bankomat
- pojišťovna
- restaurační zařízení a herny – 14 restauračních zařízení, 2 bary, 1 herna
- sportovní zařízení – sportovní hala, sportovní stadion, tenisové kurty
- ubytování
- 7 obchodů – nejnavštěvovanější Tesco, Flop, Žabka
- 3 cukrárny

Velká nevýhoda obce je v oblasti ubytování. Obec nenabízí takové možnosti ubytování, aby poskytla ubytování pro všechny vodáky, cykloturisty a motorkáře, kteří mají zájem se v sezóně ubytovat - nedostačující možnost ubytování, které se nemusí zarezervovat předem. Většinou se jedná o turisty, kteří se zdržují v rekreační oblasti jen pár dní. V Sázavě se nachází pouze 4 ubytovací zařízení – hotel Sázava, hostinec “Za vodou”, pension Budín, pension Na Růžku – a chatová střediska k pronajmutí.

4.5. Ekonomické aspekty chataření

4.5.1. Příjmy města

Rekreační poplatek

Rekreační poplatek platí poplatník předem za celou předpokládanou dobu pobytu. Tento poplatek vybírá správce poplatku – fyzická nebo právnická osoba, která přechodně ubytování poskytuje. Tato osoba je plátcem a za výběr poplatku ručí. Vlastníci objektu poplatek neplatí. Rekreační poplatek činí 15Kč/osobu/den.

Poplatek za vlastnictví psa

Chataři platí poplatek za vlastnictví psa pouze v případě, že mají přihlášené trvalé bydliště na chatě. V obci Sázava je pouze 7 turistů s trvalým bydlištěm na chatě. Pokud je vlastník trvale přihlášen, musí splňovat následující požadavky :

- poplatek se platí ze psů starších 3 měsíců
- zaplatit poplatek ve výši 150 Kč za prvního psa, 300Kč za druhého a 800 Kč za třetího a každého dalšího psa, jehož držitelem je člen společné domácnosti

Poplatek za provoz systému shromažďování, sběru přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů

Dále se platí poplatek za provoz systému shromažďování, sběru přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, který je stanoven ve vyhlášce č.4/2009 města Sázavy, ve kterém je vymezený náklad na 1 osobu za rok 681,73 Kč. Poplatníci mohou odevzdat nejvýše jedenkrát ročně jeden druh odpadu v maximálním množství uvedeném v tabulce č. 3. Osoby, které nejsou poplatníky nebo již využily v daném roce povolené množství, musí uhradit při odevzdání odpadu takové ceny, které jsou stanovené rozhodnutím rady města.

Tabulka č. 3: Ceny odpadů a maximální odevzdané množství za rok

Druhy odpadů	Cena		Max. množství
Stavební suť	1000	Kč/m ³	1 m ³
Elektro-odpad (televize, rádia, PC apod.)	10	Kč/ks	1 ks
Ledničky, mrazáky	20	Kč/ks	1 ks
Pračky, sporáky, kamna	30	Kč/ks	1 ks

Velkoobjemový odpad (koberce, lino apod.)	20	Kč/kg	1 ks
Barvy, oleje, chemikálie	5	Kč/ks	5 kg
Zářivky	0	Kč/ks	-
Akumulátory neolověné	0	Kč/ks	-
Akumulátory olovené	0	Kč/ks	-
Nábytek a dřevo lakované	50	Kč/m ³	1 m ³
Okna dřevěná a plastová	5	Kč/ks	5 ks
Dřevo přírodní	0	Kč/m ³	-
Papír	50	Kč/m ³	0,1 m ³
Plasty	50	Kč/m ³	0,1 m ³

Zdroj: Obecně závazná vyhláška města Sázava č.5/2009, příloha č. 1

Poplatek za svoz odpadu

Výše poplatku pro svoz odpadu je rozlišen podle následujících informací:

- celoroční svoz (chata a chalupa) 500 Kč ročně
- sezónní svoz (květen –září) 250 Kč ročně

Dle dotazníkového šetření je 79% chatařů spokojeno s výší poplatku pro svoz komunálního odpadu. Zbýlých 21% je nespokojeno z důvodu neuspokojivých služeb ze strany obce – viz. 4.6.1 Životní prostředí.

Tabulka č.4: Odvedené poplatky v tis. Kč

Poplatek	rok	
	2009	2010
Poplatek za komunální odpad	2 095	2 095
Poplatek ze psů	110	110
Pobytové poplatky	100	100
Sběr a svoz komunálních odpadů	356	326
Sběr a svoz ostatních odpadů	70	70

Zdroj: Rozpočet města Sázava pro rok 2010

Odprodej pozemku pro stavbu chaty od obce

Městský úřad Sázava ze zákona vyhláší veřejnou nabídku k odprodeji pozemků. Tímto způsobem mohou chataři získat pozemek pro stavbu chaty v dané oblasti. Ceny nejsou tabulkově stanoveny. Vítězí nejvyšší nabídnutá cena, která bude přijatá od zájemců

na městském úřadě. Vítěz musí dodržet stanovená pravidla pro stavbu chat - stavět pouze na území vytyčeném pro stavbu chat, ohlášení stavby a s tím související podmínky.

V současné době městský úřad Sázava nabízí 3 stavební pozemky v chatové části Plužiny (0,5km západně od Sázavy) a 6 pozemků na Sedlišti (chatová osada vzdálená 3 km jižně od Sázavy).

Chaty se mohou stavět pouze na území pro zástavbu chat, které je vymezeno v územním plánu, zastavěném území či intravilánem. Územní plán je vyhotovován na základě stavebního zákona 183/2006 Sb., jehož cíl je racionalizace prostorového a funkčního uspořádání území. Je zpracováván na základě podkladů a rozborů daného území a vydáváno zastupitelstvem obce.

Místo územního plánu zpracovávají menší obce zastavěné území, což je území vymezeno územním plánem. Nemá-li obec takto vymezené území, je zastavěným územím zastavěná část obce vymezená k 1. září 1966 a vyznačená v mapách evidence nemovitostí (intravilán). Pro obec je zpracování zastavěného území méně nákladné než územní plán.

Tabulka č. 5: Počet prodaných stavebních pozemků pro chaty v letech 2005-2009

Stavební pozemek	Rok				
	2005	2006	2007	2008	2009
pro chatu do 150 m ²	3	6	3	2	1
po chatu nad 150 m ²	1	0	1	0	0

Zdroj: evidence o stavbách městského úřadu Sázava

Od 1.1. 2007 je vydán nový stavební zákon, ve kterém jsou přísnější podmínky pro stavbu chat než v minulých letech. To může zapříčinit menší zájem o koupi pozemků pro chaty a zároveň tento jev může vést k negativnímu vlivu na rozvoj chataření a chalupaření v obci. Pro ohlášení stavby musí chataři rozlišit velikost zastavěné plochy chaty (do 150 m, nad 150 m) a splnit podmínky stavebního zákona č. 183/2006 Sb. a vyhlášek pro výstavbu chat. Mezi nejdůležitější podmínky stavebního zákona patří:

- přístup vody (vodovod, studna)
- zavedená elektřina
- odpad (jímka či kanalizace)
- dodržení odstupů mezi jednotlivými chatami min. 10 m
- povolení majitele v případě ochranného pásma

- vypracovaná projektová dokumentace dle vyhlášky č. 499/2006 Sb. o dokumentaci staveb
- souhlasná stanoviska sousedů vč. vlastníků pozemní komunikace
- vyjádření životního prostředí (pro město Sázava vydává vyjádření městský úřad Benešov)
- vytyčení sítí na daném pozemku a souhlas vlastníků sítí s napojením
- příjezdová komunikace, tzn. k pozemku musí vést pozemní komunikace zapsaná v katastru nemovitostí jako komunikace

Pokud chatař splní všechny podmínky stavebního zákona, může na stavení úřad podat žádost o ohlášení stavby, kterou úřad povolí či naopak zamítne. V případě povolení stavební úřad vydává souhlas se stavbou a orazítkovanou projektovou dokumentaci, které nepodléhají správním poplatkům, tzn. jsou vydávány bezplatně.

4.5.2. Ostatní příjmy

Pronájem chaty od soukromého vlastníka

Z celkového počtu chat v obci Sázava je pouze 21% rekreačních objektů využíváno k pronajímání. Pro pronajímatele rekreačních středisek je tento druh výtěžku nejefektivnější v letním období, proto někteří podnikatelé do ceníků uvádějí rozdílné ceny v zimním a letním období nebo činnost vůbec v zimním období neprovozují.

Chataři si mohou zvolit cenovou relaci podle očekávaných vlastností objektu. Ceny se odvíjejí podle velikosti chaty, příslušenství a oblasti, ve které se objekt nachází. Přímo v chatařské lokalitě Sázava jsou pronájmy dražší – je zde dostupnější doprava, nákupy, kultura a chaty jsou luxusnějšího rázu. Naopak levnější lokality jsou v okolí Sázavy – Dojetřice, Plužiny, Sedliště. Zde se většinou nachází jednoduché stavby se základním příslušenstvím.

Příkladem jednoduchého rekreačního pronajímaného objektu je chata Penzion na Sedlišti (vzdálené 3 km od Sázavy), jejíž provoz je celoroční (od 02.01. – 31.12) a ceny jsou odpovídající vybavení chatky – WC, teplá sprcha, voda, elektrická zásuvka, vytápění, přistýlka, lůžkoviny, vařič, lednice, nádobí. Ceník je rozdělený podle počtu osob (děti i

dospělý 60 Kč/den). Platí se poplatek za denní užívání chaty (180 Kč/den bez ohledu na období) a poplatek za zvíře (50Kč/den).

Typickým středním proudem jsou chaty Atom a Cíl také na Sedlišti. Základní příslušenství je obohaceno o TV, připojení k internetu. Chaty jsou provozovány pouze sezónně a podle výběru období jsou vytvářeny i ceny:

- termín zájezdu na chatu Cíl a Atom

05.05.2010 - 01.07.2010 = 1490 Kč/os./týden

01.07.2010 - 30.08.2010 = 1590 Kč/os./týden

30.08.2010 – 30.09.2010 = 1490 Kč/os./týden

Chata Sázava, která je již podle názvu situována na okraji Sázavy, patří mezi luxusnější chatové objekty, které vynikají širokým vybavením jako je elektrická trouba, kamna na tuhá paliva, rádio, TV, prostor na kola, připojení k internetu, TV, mraznička, venkovní terasa + základní příslušenství. Provoz je celoroční. Ceník je rozdělen podle období - léto (9.480 Kč/objekt/týden) a mimo sezónu (8.760 Kč/objekt/týden). Pronajímatel si mimo tyto ceny žádá poplatky za spotřebu energie a rekreační poplatky. Průměrná cena všech typů chat poskytované k pronájmu se pohybují pro jednoho chataře kolem 587Kč/os./den v sezóně a 548 Kč/os./den mimo sezónu.

Tabulka č. 6: Průměrné ceny pronájmů chat v roce 2010 v Kč

Typ chaty	Období	
	sezóna	mimo sezónu
jednoduchá	180	180
střední	227	213
luxusní	1354	1251

Zdroj: vlastní výpočet

Pořízení chaty od soukromého vlastníka

Pokud turista upřednostní koupi chaty od soukromého vlastníka před pronájmem, měl by vědět základní informace o prodeji rekreačních objektů. Ceny, které si prodávající stanoví, jsou ceny smluvní. Prodávající se řídí podle trhu. Pokud je poptávka velká, nebojí se zvýšit svoji nabízenou cenu a naopak. Nelze opomíjet další vlivy, které ovlivňují cenu

jako je místo, stáří chaty, výměra pozemku, příslušenství či materiál, ze kterého je objekt postavený.

Umístění chaty bylo v minulosti více než bráno za důležitý požadavek než dnes. Lidé se rozhodovali například podle úrodnosti půdy, která pro ně znamenala více, než vybavenost chaty. V době totalismu byla velká podpora chataření, protože byl omezený výjezd do zahraničí. Lidé se nemohli dostat do cizích zemí. Objevovalo se nedostatkové zboží mezi které patřila také zelenina, ovoce, a tak si je lidé začali pěstovat na zahrádkách u chat. V dnešní době je potravin dostatek. Vše je v obchodech snadno dostupné, a proto obliba zahrádek utichla.

Chaty v osobním vlastnictví tvoří 79% z celkového počtu chat v Sázavě. V dotazníkovém šetření dva respondenti uvedli, že chatu budou muset prodat z důvodu finanční situace. Platit jeden byt v Praze a druhé bydlení v Sázavě je pro ně příliš nákladné. Další důvod budoucího prodeje chaty byl uveden jedním respondentem ve věku nad 61 let. Tento rekreant má zdejší přírodu velmi rád, ale již nezvládá udržování chaty. Chataření totiž není jen odpočinek, ale i těžká práce – tráva se musí sekat, chata udržovat atd.

Tabulka č. 7: Prodejní ceny sázavských chat v roce 2010

Chatová osada	Velikost pozemku v m²	Prodejní cena v Kč
Plužiny	871	599.000
Sázava - Na Křemelce	452	1.200.000
Sázava - Černé Budy	598	1.595.000
Sázava	269	500.000

Zdroj: internetové stránky www.sreality.cz ze dne 25.2. 2010

Z tabulky cen je zřejmé, že prodejní ceny jsou rozdílné v jednotlivých částech obce. V Plužinách jsou chaty levnější. Je to zapříčiněno špatným umístěním dané chatové části. Osada Plužiny je rozložena přímo u břehu řeky Sázavy, což je místo častých povodní, a proto se tato lokalita může špatně prosazovat na trhu. Průměrná cena za m² je 1.778Kč (průměrná cena je jen orientační, není bráno v úvahu rozlišení chat podle příslušenství atd.).

4.5.3. Podnikatelská sféra

Podnikání v oblasti potravin a pohostinství

Podnikatelé v obci Sázava jsou závislí na spotřebě místních obyvatel, ale zároveň i na cestovním ruchu, který láká turisty přijet do malebného městečka. Chataři mají možnost nakupovat v obchodech v centru města, kde se nachází 7 obchodů s potravinami, 14 restauračních zařízení a 2 bary.

Obchody s potravinami mají jako hlavní spotřebitele místní obyvatele, kteří přebývají v obci celoročně, jelikož tu bydlí. Obyvatelé přijíždí z práce převážně večer, kdy již mnoho obchodů má zavřeno, a tak raději nakoupí v místě pracoviště, kde jsou po odchodu z práce obchody stále ještě otevřené. Z celkového počtu respondentů 59% obyvatel Sázavy nakupuje potraviny v místě pracoviště, 21% nakupuje v sázavských obchodech a zbylých 20% respondentů dělá nákupy v Sázavě jen v případě, že nestihnou nakoupit v místě pracoviště.

Dalšími spotřebiteli jsou turisté (převážně chataři), kteří se zde zdržují v sezónním období (léto). Podle dotazníkového šetření chataři nakupují zásoby jako potraviny a hygienické potřeby ve větší míře v Sázavě (45% z celkového počtu dotazovaných chatařů dováží minimum, protože mají možnost vše potřebné nakoupit v místě rekreace). V místě rekreace nejčastěji turisté navštěvují restaurace a v průměru zde utratí 200Kč/den/osobu. Dalším často navštěvovaným občerstvovacím zařízením jsou bary (o rekreaci navštěvuje toto zařízení 53% dotazovaných).

Tabulka č. 8: Navštěvovaná občerstvovací zařízení v místě rekreace v %

Druh zařízení	% vyjádření
Restaurace	75
Bary	53
Občerstvovací stánky	11
Nenavštěvuji	5
Jiné	0

Zdroj: dotazníkové šetření

Případová studie – podnikání v oblasti cukrářství

V obci Sázava se nachází tři cukrárny. Jedním ze sázavských podnikatelů je paní Jitka Lonská, která se svým manželem provozuje dvě cukrárny v Sázavě. Paní Lonská začala

podnikat 14.12.1996, kdy zahájila s manželem podnikání v oboru výroba potravinářských a škrobářenských výrobků – velkoobchod, maloobchod (IČO 66761425) a hostinská činnost (IČO 46400389).

Deskripce cukrárny U Myšáka

Nachází se 300 m od chatové osady Sázava v Benešovské ulici. Sama paní podnikatelka tvrdí: “V podnikání jsem velmi závislá na cestovním ruchu. Pokud by turisté – chataři nejezdili do Sázavy, cukrárna U Myšáka se neuživí a musela bych zde živnost ukončit. Je to zapříčiněno tím, že místní obyvatelé jezdí pryč za prací a vrací se večer, kdy už je cukrárna zavřená. A tak je město mimo sezónu ve všední den skoro vylidněné.“

Jak již bylo zmíněno, cukrárna je závislá na cestovním ruchu, tedy je zde závislost na chataření, které je sezónního rázu a z tohoto důvodu je otevřena pouze sezóně (duben – září). Pracovní doba je od pondělí do neděle od 9:00 do 17:00.

Tabulka č. 9: Měsíční tržby cukrárny U myšáka v letech 2005 – 2009 v tis. Kč

Rok	Měsíční tržby v tis. Kč					
	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září
2005	15,9	25,8	40,5	98,1	81,0	22,2
2006	17,1	34,1	46,9	100,3	80,5	18,3
2007	17,9	35,2	53,3	79,6	82,9	18,1
2008	18,6	36,6	54,7	105,1	84,7	19,9
2009	20,5	40,1	60,1	110,0	90,2	22,1

Zdroj: podkladové údaje od paní podnikatelky Jitky Lonské

Z tabulky č. 9 lze poznat, jak skutečně příjezd chatařů ovlivňuje vývoj tržeb. Ale není to jediný ovlivňující faktor – cukrárna je specifická i sezónností (počasí). Příkladem je rok 2007, kdy v červenci bylo špatné počasí oproti jiným rokům, a proto jsou tržby nižší než v srpnu. Existuje zde nepsané pravidlo o měsíci červenci, kdy by měla být tržba nejvyšší, jelikož se koná Svatoprokopská pouť, která je velkým lákadlem pro turisty. Roční průměrná tržba této cukrárny se pohybuje kolem 306 tis. Kč za rok, měsíční průměrná tržba 25,5 tis. Kč a 90,2 je průměrná tržba za měsíc v letním období, kdy je vliv chatařů největší. Zde lze poznat značný vliv turistů na výši tržeb – rozdíl mezi průměrnou měsíční tržbou v celoročním období a průměrnou měsíční tržbou v letním období činí 64,7 tis. Kč.

V dubnu se cukrárna otevírá a v tomto období je závislost podnikatelů pouze na prodeji místním obyvatelům. Chataři se tu v této době vyskytují jen v malé míře.

Deskripce cukrárny Na náměstí

Tato cukrárna jako by byla opakem k předchozí popisované. Objekt je velmi vhodně umístěn v centru města (1.5 km od chatové osady Sázava), kde je blíže k obydlím místních obyvatel, a proto jsou zde tržby rozložené do celoročního prodeje (leden – prosinec).

Pro chataře je zařízení příliš vzdálené. Turisté jsou proslulý obdivovatelé procházek do přírody a nechtějí se procházet mezi paneláky, které je obklopují v místě bydliště.

Rozložení tržeb v sezóně je následovně:

- pondělí – pátek chodí místní obyvatelé do cukrárny Na náměstí, ve všední dny jsou v této cukrárně vyšší tržby než v cukrárně U Myšáka
- sobota – neděle se chataři chodí procházek do přírody a cestou se zastavují na proslulou točenou zmrzlinu v cukrárně U Myšáka, o víkendu jsou tržby vyšší než v cukrárně Na náměstí

Tabulka č. 10: Tržby v tis. Kč v období od 2.8. - 8.8. 2010

Název cukrárny	Pondělí	Úterý	Středa	Čtvrtek	Pátek	Sobota	Neděle
	2.8.	3.8.	4.8.	5.8.	6.8.	7.8.	8.8.
U Myšáka	6,3	5,8	5,1	5,7	8,1	10,2	9,3
Na náměstí	7,2	6,1	6,2	5,6	6,2	5,2	5,5

Zdroj: pokladové údaje od paní podnikatelky Jitky Lonské

Průměrná denní tržba o víkendu za období od 2.8. - 7.8. 2010 je 9,7 tis. Kč v cukrárně U Myšáka a 5,4 tis. Kč v cukrárně Na náměstí. Pro toto sezónní období lze vypočítat i průměrnou denní tržbu ve všední den – 6, 2 tis. Kč v cukrárně U Myšáka a 6,3 tis. Kč v cukrárně Na náměstí.

4.6. Sociální aspekty chataření

4.6.1. Životní prostředí

Město Sázava leží na území dvou velkých meandrů sevřené v údolí stejnojmenné řeky hlubokém přes 100 m. Podél toku Sázavy celým katastrem města vede biokoridor

zakomponovaný do územního plánu města, který je v kontextu jinými městskými aglomeracemi zcela výjimečný. Centrální část města je plynofikovaná, v centru působí velký průmyslový podnik Sklářny Kavalier a.s. Zemědělství v intravilánu města v devadesátých letech minulého století v obci zcela zaniklo. Zachovalá příroda a životní prostředí, přístupná krajina v Sázavě a okolí je velkou devizou pro další trvale udržitelný rozvoj města. Proto je potřeba je chránit, zachovávat krajinný ráz, šetrně v krajině hospodařit a zachovat životní prostředí pro obyvatele i návštěvníky turistické destinace.

Sázava má minimálně poškozené životní prostředí – minimální emisní poškození ŽP průmyslovou výrobou (chemické látky, hluk, vibrace), vysoký podíl lesů, vysoká míra biodiverzity, rozvinutá síť přístupných stezek a komunikací.

Obec má zřízený Odbor pro výstavbu a životní prostředí pod vedením Městského úřadu Sázava, jehož hlavní náplní je zajišťování výkonu státní správy na úseku územního plánování a stavebního řádu dle zákona č. 183/2006 Sb., výkon státní správy u vodních děl dle zákona č. 254/2001 Sb., výkon státní správy na úseku ZPF dle zákona č. 334/1992 Sb., výkon státní správy na úseku ochrany ovzduší dle zákona č. 86/2002 Sb. Povoluje kácení stromů rostoucích mimo les dle zákona č. 114/1992 Sb. Spolupracuje a pomáhá zejména odboru rozvoje města a správy majetku při realizaci akcí, které jsou v zájmu města.

V roce 2001 vznikl v Sázavě Český svaz ochránců přírody jako místní organizace pro péči o krajinu a památky v oblasti údržby ekologicky významných nechráněných území, zřizování a údržbu územních systémů ekologické stability, údržbu zeleně, ochrany vod, ovzduší, lesního hospodářství, tuhých komunálních a průmyslových odpadů atd. Tato organizace má 15 členů a její průměrná účast ve správním řízení je 50 případů za rok.

Komunální odpad a odpadní vody

Velkou hrozbou města je znečištění odpady a odpadními vodami. Poplatky za komunální odpad jsou stanovené v části 4.5.1. Příjmy města. Z dotazníkového šetření uvedlo 21% respondentů nespokojenost se službami obce v oblasti komunálního odpadu. Jedná se hlavně o chataře z chatařské oblasti Plužiny, která se nachází na opačné straně břehu řeky než je město Sázava (okrajová část). Z tohoto důvodu je místo špatně dostupné svozovému vozu, a proto se zde svoz neuskutečňuje tak často, jak by měl. Jelikož chataři neměli již kam odpad vyhazovat, začali odpadky pohazovat v okolí a do řeky. Toto

chování má velký vliv na životní prostředí, a proto vznikly rozbroje mezi chataři a obcí. Tato situace se již projednává na městské radě a do budoucna se plánují opatření. Jedním z možností je postavení nového mostu přes řeku vedoucí přímo k chatařské části Plužiny tak, aby chatařská část byla dostupná z druhého břehu.

Další hrozbou ŽP je neexistence kanalizace v některých částech obce. Jedná se především o okrajové části města a přilehlé osady. Tento problém je již zahrnutý pro budoucí řešení ve Strategickém plánu rozvoje města. Plán se bude snažit omezit znečišťování povrchových vod odpadními vodami, dobudovat dešťové a splaškové kanalizace.

Povodně

Každoročně se obec potýká s problematikou povodní. Důvod lze hledat v nedostatečné připravenosti města. Tento jev může mít velký vliv na rozvoj cestovního ruchu – chataři nebudou jezdit do zaplavených rekreačních objektů a nebudou chtít stavět chaty, když vědí o budoucím možném zničení chaty.

Každý rok se koná akce Čistá řeka Sázava, která vznikla pomocí místní skupiny Posázaví. Patrony akce jsou každý rok známé tváře – patronkou roku 2010 byla Aneta Langerová. V roce 2010 se tato činnost konala již po páté. Letošního ročníku se stejně jako loni ujaly tři organizace. Na horním toku 40kilometrový úsek z Havlíčkova Brodu do Budčic (s vynecháním úseku Okrouhlice – Světlá nad Sázavou) čistilo občanské sdružení Sázava 21 a přibližně 20kilometrový úsek z Budčic k Mařanovu Mlýnu uklízela místní akční skupina Lípa pro venkov.

4.6.2. Kriminalita

Kriminalita patří mezi hlavní sociální vlivy chataření a chalupaření na obec. Tento vliv lze zařadit mezi negativní, jelikož jedním z primárních činitelů je vykrádání chat. Jedná se o chaty, které jsou ve vlastnictví sezónních chatařů. Tyto rekreační objekty jsou více ohrožené než domy místních obyvatel. Mimo sezónu jsou neobydlené. To dává možnost zlodějům vloupat se do rekreačních objektů.

Město Sázava má vlastní obvodní oddělení Policie ČR, které se nachází v centru Sázavy, v ulici Tyršovo nábřeží, kde se stará o bezpečnost obce. Územní působnost policie

spadá pod části obce Sázava Bělčice, Bělokozly, Čakov, Černé Budy, Čeřenice, Český Šternberk, Dojetřice, Drahnovice, Hvězdonice, Chocerady, Choratice, Komorní Hrádek, Mžižovice, Ostředek, Samechov, Sázava, Tařounovice, Třemošnice, Vestec, Vodslivy, Vlkov, Vlkovec, Vráž, Xaverov.

V roce 2009 Policie ČR řešila v obci Sázava 65 přestupků a 112 trestných činů. V osmnácti případech v ten samý rok byl dopaden pachatel trestného činu. Největší počet trestných činů byl spáchán v měsíci prosinci, nejnižší počet v květnu a únoru.

Tabulka č. 11: Počet trestných činů a přestupků v roce 2009

Měsíc	T Č	TČ *	TČ- ZPŘ	ZPŘa	PŘ	PŘA	DVT	VPO	O v CP	DN
leden	7	0	1	0	5	1	0	0	2	0
únor	5	2	1	0	6	1	0	0	0	0
březen	12	1	2	2	3	0	0	0	0	0
duben	10	2	2	2	2	0	0	0	1	1
květen	5	1	1	0	6	0	0	0	0	1
červen	10	4	2	1	8	0	0	0	0	0
červenec	11	3	0	0	9	0	0	0	0	2
srpen	11	2	2	0	7	2	0	1	0	2
září	13	1	1	1	2	1	0	0	0	0
říjen	8	0	1	0	5	1	1	0	1	2
listopad	6	1	1	0	5	1	1	0	0	1
prosinec	14	1	0	0	7	4	0	0	1	2

Zdroj: Policie ČR - Výroční správa o stavu bezpečnosti ve městě Sázava a jeho městských částí 2009

Policie ČR v roce 2009 nejčastěji řešila vloupání do aut či krádež aut, kdy došlo k dvaceti případům páchané trestné činnosti. Problém s chatami řešila policie v Sázavě v roce 2009 jedenáctkrát. Tím se problém s chatami zařadil na druhé místo v páchané trestné činnosti. Tato informace potvrzuje podstatný vliv chataření na kriminalitu. Naopak nejméně trestných činností Policie ČR zaznamenala při vykrádání sklepů.

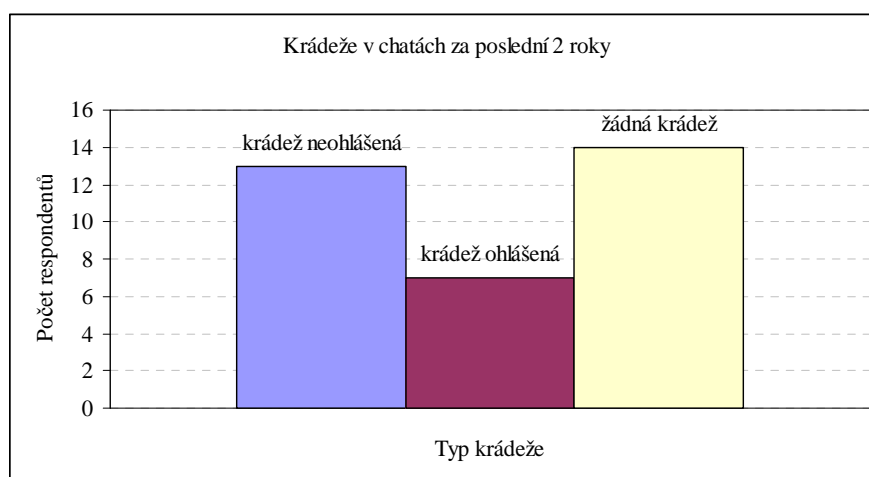
Tabulka č. 12.: Charakter páchané trestné činnosti (se zaměřením na objekt zájmu)

Činnost/objekt	Chaty	Domy	Sklepy	Garáže	Mot.vozidla	Podvod
majetková tr. činnost	11	7	3	8	20	3

Zdroj: Policie ČR - Výroční správa o stavu bezpečnosti ve městě Sázava a jeho městských částí 2009

Z celkového počtu 34 dotazovaných chatařů uvedlo 20 respondentů, že jim mimo sezónu za poslední dva roky chatu vykradli. Pouze 7 chatařů tuto skutečnost nahlásilo na Policii ČR v Sázavě, zbylých 13 turistů trestní čin nenahlásilo, jelikož odcizeny byly pouze drobné věci.

Graf č. 2: Krádeže v chatách za poslední 2 roky

Zdroj: Dotazníkové šetření

4.7. SWOT analýza

4.7.1. Silné stránky

Technická infrastruktura

Město není zatíženo nadměrnou tranzitní dopravou. Centrální část města je napojena na zásobování pitnou vodou a je vybudována splašková kanalizace a ústřední čistička odpadních vod. Město vlastní pozemky pro individuální či rekreační výstavbu.

Sociální sféra

V Sázavě je dlouhodobě stabilizovaná mzdová úroveň a fungující zdravotní péče. Ve městě působí řada lékařských služeb. Nejbližší nemocnice je v Benešově a Kutné hoře. Vysoké % zaměstnanosti občanů město může pokládat za silnou stránku, ale na druhé straně způsobuje v pracovním týdnu vylidněnost v obci, jelikož lidé pracují většinou ve velkých městech (Praha, Kutná Hora, Kolín). Za prací se dojíždí a lidé se vrací do svých domovů v pozdních hodinách, kdy už jsou všechny možnosti využívání služeb obce zavřeny (cukrárny, pekárny, obchody).

Bezpečnost ve městě

Silnou stránkou je přítomnost služebny policie ČR přímo v centru města. Je zde fungující jednotka dobrovolných hasičů obce a celodenní dozor na náměstí Voskovce a Wericha, v jejímž středu je uložena cenná památná deska.

Cestovní ruch

Sázava je uznávaným letoviskem se zajímavými historickými a kulturními památkami, které představují potenciál pro rozvoj cestovního ruchu (rozvoj obce), tzn. silnými stránkami jsou turistická a historická tradice města, poloha města (řeka Sázava patří k oblíbeným řekám pro vodáctví), vhodné podmínky pro turistiku, cyklistiku, vysoká početnost chatařů (hlavně v letním období).

Životní prostředí

Sázava má statisticky minimálně poškozené životní prostředí, tzn. i minimálně poškozené ŽP průmyslovou výrobou. Sázava nabízí rozvinutou síť veřejně přístupných stezek a komunikací a turisté zde naleznou vysoký podíl lesní a zemědělské půdy. Životní prostředí je velkou devizou pro další trvale udržitelný rozvoj města.

4.7.2. Slabé stránky

Technická infrastruktura

Údržba komunikací a svoz odpadu jsou díky svažitému terénu značně obtížné a finančně náročné. Více než polovina městských komunikací jsou slepé ulice. Protipovodňová opatření jsou v současnosti nedostačující.

Sociální sféra

V obci chybí dům s pečovatelskou službou. Je nedostatek volných bytů a finančních zdrojů města pro bytovou výstavbu. Toto může být negativní pro rozvoj města z

hlediska počtu obyvatel, ale z druhého úhlu pohledu může město nabrat na atraktivnosti z hlediska cestovního ruchu. Turisté nechtějí trávit své dovolené ve městě přeplněném lidmi.

Bezpečnost ve městě

Značný nárůst počtu obyvatel v období letní sezóny představuje zvýšení bezpečnostních rizik, s tím spojený vandalismus, úrazy a drobná kriminalita. V zimním období, kdy dochází k poklesu počtu obyvatel, převažují vloupání do rekreačních objektů. S bezpečností města souvisí i nedostatek finančních prostředků na opravu místních komunikací a obnovu protipožární techniky.

Cestovní ruch

Město nemá vybudovanou koncepci pro rozvoj sportu a podpory kulturně-společenských akcí. Nejvíce slabou stránkou je nedostatečně zpracovaná propagace a prezentace města, včetně informačního systému o aktivitách města. Obec nenabízí dostačující možnosti ubytování pro vodáky, cykloturisty a motorkáře.

Životní prostředí

Objevuje se nižší úroveň infrastruktury (především napojení na vodovod a kanalizaci v okrajové části města). Z turistického ruchu a rekreace v letním období plyne obtížně řešitelná ekologická zátěž území a vysoká migrace obyvatelstva.

4.7.3. Příležitosti

Technická infrastruktura

V budoucnu chce obec využít fondů EU k vybudování protipovodňových opatření ve městě.

Sociální sféra

Velkou příležitostí je další rozšiřování nabídky sociálních a zdravotních služeb a využívání externích finančních zdrojů (např. operační program EU).

Bezpečnost ve městě

Vytvořit ze Sázavy bezpečné město a příjemné místo jak pro život, tak pro rekreaci. Chránit město před nepříznivými vnějšími vlivy a zvýšit prevenci pro dodržování zákonů a vyhlášek.

Cestovní ruch

Zvýšení nabídky atraktivit ve městě - vhodné umístění nevyužitých ploch pro kempy a autokempy. Do budoucna je naplánován vznik regionálního muzea, dobudování

cykloturistických tras, podpora budování zázemí pro vodní turistiku a navázání spolupráce s cestovními kancelářemi a všemi subjekty, které mohou Sázavu zviditelnit v cestovním ruchu, a tím se co nejvíce přiblížit turistům. K těmto všem příležitostem chce město využívat fondů EU a prostředků MMR (ministerstva pro místní rozvoj).

Životní prostředí

Zapojení do operačních programů EU (především OPŽP, OPP1 a jiné) a využívání dalších externích či interních zdrojů financování, podporování využití alternativních zdrojů energie a dopravy. Příležitostí může být i intenzivnější enviromentální vzdělávání obyvatel.

4.7.4. Ohrožení

Technická infrastruktura

Největším ohrožením města, což může zapříčinit velký pokles cestovního ruchu (tzn. i chataření) jsou povodně při jarních táních a náhlých intenzivních srážkách.

Bezpečnost ve městě

V posledních letech došlo k rozšíření užívání návykových látek v obci, které může vést i k velkému rozmachu vandalismu a kriminality všeobecně.

Cestovní ruch

Nedostatečně odborná kvalifikace zaměstnanců Městského úřadu Sázava, kteří nebudou schopni získat granty a dotace v potřebné výši, jakou bude obec potřebovat pro rozvoj cestovního ruchu., tedy i pro rozvoj chataření v dané obci.

Životní prostředí

Znečištění odpady a odpadními vodami (neexistence kanalizace), hlavně v okrajových částech města a v chatařských osadách, může způsobit velkou újmu na životním prostředí. Může dojít i k poškozování krajinného rázu z důvodu suburbanizace či přetížení komunikací způsobené individuální dopravou zejména v letním období. Do budoucna může být problém s hlukem, prachem a exhalací vlivem nákladní automobilové dopravy na blízké dálnici.

5. Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce byla analýza chataření a chalupaření obce Sázava, zjištění hlavních ekonomických a sociálních vlivů cestovního ruchu, tedy i chataření a chalupaření na rozvoj vybrané obce. Dále se práce zabývala historií a současným stavem chataření a chalupaření ve vybrané oblasti.

Výzkum poskytl bližší seznámení s problematikou chatařství a chalupářství v obci Sázava. Dále identifikoval hlavní ekonomické a sociální aspekty spojené s tzv. "druhým bydlením". Zjištěné ekonomické aspekty jsou v převážné míře výdaje chatařů na rekreaci a s tím spojené poplatky, které patří mezi ekonomické aspekty. Prvním ekonomických aspektem, kterým se práce zabývala jsou příjmy města (rekreační poplatek, poplatek za vlastnictví psa, poplatek za svoz komunálního odpadu, koupě pozemku od obce na stavbu chaty). Druhým řešeným ekonomickým aspektem jsou ostatní příjmy, kam lze zařadit pronájem či odkup chaty od soukromého vlastníka. Průměrná cena chaty k pronajmutí se pohybuje kolem 587Kč/os./den v sezónním období a 548 Kč/os./den mimo sezónu. Průměrná prodejní cena chaty v obci Sázava (bez ohledu na příslušenství) za m² je 1.778Kč. V rámci ostatních příjmů byl zahrnutý i vliv na podnikatelskou sféru.

Na druhé straně stojí hlavní sociální aspekt, který obec zahrnuje mezi negativní vlivy chataření a chalupaření, a tím je kriminalita, která snižuje atraktivnost lokality. Převážně v zimním období, kdy jsou objekty prázdné, dochází ke každoročnímu vykrádání chat. Jen v roce 2009 Policie ČR šetřila 11 vloupání do rekreačních objektů v obci Sázava.

Chaty jsou stále lákavou variantou pro trávení volného času. V obci Sázava je 79% všech chatařských objektů v osobním užívání turistů (osobní vlastnictví chatařů). Zbýlých 21% rekreačních chat je využíváno pro pronajímání, čímž se rozvíjí i podnikatelská sféra v obci. Podnikatelé jsou značně závislí na cestovním ruchu, tedy na příjezdu turistů. Nabízejí v obci širokou škálu služeb, mezi které patří 2 cukrárny, které vlastní paní podnikatelka Jitka lonská - cukrárna U Myšáka vzdálená 300 m od nejbližší chatařské lokality Sázava, u které je v letním období (sezóně) až čtyřnásobný nárůst tržeb než je mimo sezónu, cukrárna Na náměstí, která se nachází v centru města, má nižší tržby z důvodu vzdálenosti od chatařské oblasti.

Na závěr práce bych chtěla zmínit možné návrhy řešení, které by ještě více rozvinuly cestovní ruch v dané obci, a s tím i spojený fenomén chatařství. V budoucnu by obec měla

využívat fondů EU a dalších finančních zdrojů (prostředky MMR) pro vybudování silnější základny pro podporu cestovního ruchu - protipovodňová opatření, která jsou v současné době nedostačující, zvýšení nabídky atraktivity města prostřednictvím lépe propracované reklamy - letáky, větší nabídka služeb na internetu, vybudování cykloturistické stezky, která je již v jednání a mostu přes řeku, který by lépe zpřístupnil chatařskou oblast Plužiny, která má velký nedostatek v nepřístupnosti svozového vozu při svozu odpadu. Dále bych doporučila zlepšení úrovně infrastruktury v oblasti napojení na vodovod a kanalizaci v okrajových částech města – obec by mohla využít operačních programů EU (např. OPŽP či dalších externích zdrojů financování).

6. Seznam použitých zdrojů

Literatura

- [1] BLAŽEK J - UHLÍŘ, D.: Teorie regionálního rozvoje. Nástin, kritika, klasifikace. 1. Vydání. Praha: Karolinum, 2002. 211 s. ISBN 80-246-0384-5.
- [2] HESKOVÁ, Marie a kolektiv: Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy. 1. Vydání. Praha: FORTUNA, 2006. 224 s. ISBN 80-7168-948-3.
- [3] HUDEČKOVÁ, H. - KUČEROVÁ, E - KRÍŽ, L.: Metody sociologického výzkumu pro nesociology. 1. vydání. Praha: Reprografické studio PEF CZU. -UU4. s. ISBN 80-213-0791-9.
- [4] KOPAČKA, L. - ŠTĚPÁNEK, V.: Geografie cestovního ruchu. 1. Vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze. 2001. 228 s. ISBN 80-246-0172-9.
- [5] PETRŮ, Zdenka: Základy ekonomiky cestovního ruchu. 2. vydání. Praha: IDEA SERVIS, 2007. 124 s. ISBN 978-80-85970-55-5.
- [6] PŘIBYLOVÁ, E. - PILZOVÁ, R.: Životní prostředí České republiky. 1. Vydání. Praha: Academia. 1990. 284 s. ISBN 80-200-0292-8.
- [7] REKTOŘÍK. J. - ŠELEŠOVSKÝ, J, Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita. 1990. 140 s. ISBN 80-210-2126-8.
- [8] STEJSKAL. J. - KOVÁRNÍK. J.: Regionální politika a její nástroje. 1. Vydání. Praha: Portál, s. r. o.. 2009. 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2.
- [9] TAJOVSRÝ. Václav: Rekreační chaty - Individuální výstavba a montované typy. 3. dotisk. Praha. SNIL. 1973. 240 s.
- [10] WLASÁK, O. – ŠTĚDRA, M.: Sázava a okolí, turistický průvodce. Městský úřad Sázava. 2008. 68 s.
- [11] WOKOUN. R: Regionální a strukturální politika EU: obecná východiska, implementace a monitorování. 1 vydání. Praha: Oeconomica, 2004. 77s. ISBN 80-245-0734-X.
- [12] ZAPLETALOVÁ, Veronika.: Chatařství - architektura lidských snů a možností - Summerhouses: the architecture of human dreams and possibilities. 1. vydání. Brno: Era. 2007. 414 s. ISBN 978-80-7366-086-4.

Internetové zdroje

[13]<http://web.natur.cuni.cz/www/data/aktuality/070515.htm>

[14]<http://www.lidova-architektura.cz/D-pravidla/domy-projekty/dum-orientace.htm>

[15]<http://www.povoda.cz/vodacke-zajimavosti/kratka-historie-vodactvi-v-cechach-14-1354326586.htm>

[16]<http://www.mmr.cz/getdoc/f77e14bc-2c26-4884-9fda-b47c24a5294b/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-pro>

[17]<http://www.stredocesky.cz/portal/stredocesky-kraj/informace-o-kraji/>

[18]<http://www.stredocesky.cz/portal/stredocesky-kraj/statisticke-udaje/geograficke-udaje/>

[19]<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/stredocesky-kraj/statisticke-udaje/demografie/>

[20]<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/stredocesky-kraj/informace-o-kraji/obce-stredoceskeho-kraje/>

[21]http://zapadni-beskydy.sweb.cz/5_sidla.htm#chaty

[22]<http://www.ct24.cz/textove-prepisy/historie-eu-cs/5073-uteceme-na-chalupu/>

[23]<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rekreace>

[24]<http://literatura.kvalitne.cz/soci.htm>

[25]<http://www.marienbad.cz/zapadni-cechy.html>

[26]<http://www.jiznicechy.cz/cs-CZ/jizni-cechy.html>

[27]<http://www.cesky-raj.info/cs/turisticky-region/>

[28]<http://www.mandk.cz/view.php?cislocianku=2007010009>

7. Přílohy

Příloha č. 1: Vysvětlivky k tabulce č. 11

Příloha č. 2: Dotazník pro chataře a chalupáře

Příloha č. 3: Dotazník pro místní obyvatele

Příloha č. 4: Znak města Sázava

Příloha č. 1: Vysvětlivky k tabulce č. 11: Počet trestních činů a přestupků v roce 2009

TČ – počet oznámených trestných činů v daném měsíci

TČ*- počet trestných činů se zjištěným pachatelem

TČ – ZPŘ – počet trestných činů zpracovaných v zkráceném přípravném řízení

ZPŘa – počet zkrácených přípravných řízení, v kterých byl předmět zájmu alkohol
za volantem

PŘ - počet oznámených přestupků v daném měsíci

PŘA – počet zpracovaných přestupků, v kterých byl předmět zájmu alkohol za
volantem

DVT – dodání osoby do výkonu trestu

VPO – vypátraná pohřešovaná osoba

O v CP – počet zadržovaných osob v celostátním pátrání

DN – počet dopravních nehod

Příloha č. 2: Dotazník pro chataře a chalupáře

Pohlaví

Žena Muž

Věk 10-18 19-30 31-40 41-50 51-60
 nad 61

Název rekreační oblasti

.....

1. Pro rekreaci využíváte chatu nebo chalupu?

Chatu
 Chalupu

2. Chaty/chalupy ve vybrané lokalitě jste

vlastníky nájemci zákazníkы cestovních agentur

3. Pokud jste vlastníkem, stali jste se obětí vykrádání chat za poslední 2 roky?

ano, ale událost jsem nehlásil (zmizeli pouze drobné věci)
 ano, krádež jsem hlásil
 ne, nevykradli

4. Jak dlouho v této oblasti chataříte/chalupaříte?

.....

5. Jak často jezdíte na chatu/chalupu?

každý víkend
 celý rok
 o prázdninách
 o dovolené
 jindy a
kdy.....

6. Trvá Váš pobyt na chatě/chalupě delší dobu než 4 dny?

ano
 ne

7. Vyberte nejvýznamnější důvod, který Vás vedl k tomu, že jste si vybrali tuto lokalitu k chataření/chalupaření?

přírodní podmínky (destinace)
 na doporučení příbuzných, známých
 reklama, propagace lokality ve sdělovacích prostředcích

- kulturní a historické památky
- jiné
- (vypište).....

8. K dopravě na chatu/chalupu využíváte

- vlastní vůz
- prostředky hromadné dopravy
- jiné.....

9. Zásoby jako potraviny, hygienické potřeby nakupujete v místě chalupaření nebo si je vozíte odjinud?

- nakupuji vše v místě rekreace
- dovážím odjinud
- většinu si dovážím, drobný nákup (pečivo, čerstvou zeleninu) pořizuji v místě rekreace
- dovážím minimum, mám možnost nakupovat vše potřebné v místě

10. Navštěvujete v místě rekreace restaurace a jiná občerstvovací zařízení?

- Restaurace
- Hospody
- Občerstvovací stánky
- Nenavštěvuji žádné zařízení
- Jiné (vypište)
-

11. Odhadněte Váš výdaj v Kč na osobu za den, pokud chodíte do restaurací, hospod atd.?

.....

12. Zajímáte se o politické dění v obci? (Účastníte se zasedání zastupitelstva, čtete místní tisk, vyhlášky)

- Ano, pravidelně
- Ne, vůbec se nezajímám
- Čas od času, ale spíše méně

13. Podílíte se na poplatcích za svoz komunálního odpadu?

- ano, s poplatkem souhlasím
- ano, ale s vyšší poplatku nesouhlasím (příliš vysoký)
- ne, poplatek neplatím, odpad odvážím na skládku, popř. sběrných dvorů
- ne, odpad odvážím s sebou do místa trvalého bydliště
- ne, odpad odvážím do jiných nespecifikovaných míst

Prostor pro Vaše poznámky, názory a připomínky.

.....
.....
.....
.....

Příloha č. 3: Dotazník pro místní obyvatele

Pohlaví

Žena Muž

Věk 10-18 19-30 31-40 41-50 51-60
 nad 61

1. Pronajímáte k rekreaci svojí nemovitost?

- celé stavení
- pouze část stavení
- nepronajímám

2. Pokud pronajímáte – můžete specifikovat důvody pronajímání?

- finanční nevyužívání objektu
- jiný
důvod.....

3. Pronajímáte si/vlastníte chatu/chalupu v obci Sázava k vlastní rekreaci?

- ano, mám pronajatou chatu/chalupu
- ano, vlastním chatu/chalupu k vlastní rekreaci
- nevlastním ani nepronajímám si chatu/chalupu

4. Souhlasíte s poplatkem za svoz komunálního odpadu?

- ano, s poplatkem souhlasím
- ano, ale s vyšší poplatku nesouhlasím (příliš vysoký)
- ne, poplatek neplatím, odpad odvážím na skládku, popř. sběrných
dvorů
- ne, odpad odvážím s sebou do místa trvalého bydliště
- ne, odpad odvážím do jiných nespécifikovaných míst

5. Přejde Vám správné, že jsou zasedání zastupitelstva veřejná, tedy mohou se zapojit i chataři a chalupáři?

- ano, souhlasím
- ne, na zasedání by měli chodit jen lidé, kteří v Sázavě bydlí
- nemám názor

6. Kde nakupujete potraviny a zákl. hygienické potřeby?

- vždy v Sázavě
- někdy v Sázavě, když nestihnu nakoupit v místě pracoviště
- vždy v místě pracoviště
- jinde.....

Příloha č. 4: Znak města Sázava

